

novembar 2022
godina 15, broj 59

UDRUŽENJE BANAKA
CRNE GORE
ASSOCIATION OF
MONTENEGRIN BANKS

Bankar

ISSN 1800-7465
9771800746009

SVE POČINJE SA ERSTE RAČUNOM. PRILIVI
I RASPOLAGANJE NOVČANIM SREDSTVIMA.
MASTERCARD DEBITNA KARTICA.
PUTOVANJA. GOTOVINSKI KREDITI.
ŠKOLOVANJE. PLAĆANJA NA INTERNETU.
MBANKING. PODIZANJE NOVCA BEZ
NAKNADE SA BANKOMATA. NETBANKING.
ERSTE INFO. STAMBENI KREDITI. ZLATNO
DOBA. ERSTE RAČUN,
ZA SVE ŠTO VAM STVARNO TREBA.
VAŽNO JE KOJA JE VAŠA BANKA.

Uvodna riječ glavnog urednika

Poštovani čitaoci,

Moram navesti da nam interesantna vremena, burna dešavanja na ekonomskom i finansijskom polju, potreba prilagodavanja novim procesima daje materijale kroz kvalitetna viđenja koji utiču na bankarsko poslovanje, a koja prezentujemo u našem časopisu.

Želimo da doprinesemo Finansijskoj inkluziji žena u biznisu. Na tom fonu je autorski tekst za naš časopis Oksane Pak Associate Director, Gender & Economic Inclusion EBRD koji ukazuje na faktore koji utiču na uključenost žena u formalni finansijski sistem. Bonitet je čarobna riječ koja je vrlo prisutna u bankarstvu na šta nas podsjeća tekst generalnog sekretara UBCG gdje se podsjećamo na izjavu John Rokfeler-a iz čuvene bankarske porodice, koji je izjavio jednom da su prijateljstva proizšla iz poslovanja bolja nego poslovanje proizišlo iz prijateljstva. Tekst naših prijatelja iz Udruženja banaka Mađarske János Müller-a i Ádám Kerényi-ja ukazuje na revolucionarni uspon digitalnih finansijskih inovacija gdje se naglašava nova era u radu bankarskog sistema i centralnih banaka, što je dovelo do digitalne transformacije novca. Ukažu da Centralne banke moraju odgovoriti na izazove koji duboko utiču i transformišu finansijski sistem.

Poslednjih godina sve veća pažnja se posvećuje ekološkoj, društvenoj i upravljačkoj (ESG) funkciji, kao zajedničkom pristupu, pošto sve više preduzeća izgleda ekološki svjesno. Da li je Claud tehnologija ključ poboljšanja ESG podataka? Moguće odgovore dobijamo iz teksta Mandeep Mann-a. Sa druge strane Francesco Canepa u tekstu navodi da se banke suočavaju sa pravnim rizicima ako se ne pridržavaju klimatskih ciljeva, citirajući supervizore ECB.

Značajan proces koji je toku je fokus teksta John Berrigan, Director-General in DG FISMA (Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union), European Commission. Ukažuje da su dvije ključne inicijative u vezi sa digitalnim finansijama otvoreno bankarstvo i otvorene finansije. PSD2 je na snazi već nekoliko godina i bila je jedna od prvih regulatornih inicijativa u svijetu koja je bezbjedno otvorila podatke o bankovnom računu i podložna saglasnosti korisnika. Da upotpunimo sliku o digitalnim valutama prezentujemo govor Fabija Panete, člana Izvršnog odbora ECB-a, na simpoziju „Plaćanje i poravnanje hartija od vrednosti u Evropi – danas i sutra“ čiji je domaćin bila Deutsche Bundesbank, a govor je naslovljen „Demistifikovanje veleprodajne digitalne valute centralne banke“.

Srdačan pozdrav,
Glavni i odgovorni urednik
Bratislav Pejaković

**Foreword
of the Secretary General**

Dear Readers,

The fascinating period and turbulent economic and financial developments, as well as the need to adapt to new processes provide us with articles with the professional views which are presented in our magazine.

Our desire is to contribute to the financial inclusion of women in business. Against this background we give you the article presented by Oksana Pak, the EBRD Associate Director for Gender & Economic Inclusion. The article gives an insight in the factors that influence the inclusion of women in the formal financial system. Creditworthiness is a magic word that is very present in the banking industry, a feature presented by the UBCG Secretary General, who reminded us of the words of John Rockefeller who once said that a friendship founded on business is a good deal better than a business founded on friendship. Our friends from the Hungarian Banking Association, János Müller and Ádám Kerényi, bring an article on the revolutionary rise of digital financial innovations, which emphasizes a new era in the work of the banking system and central banks leading to the digital transformation of money. They indicate that central banks must respond to challenges that deeply affect and transform the financial system.

In recent years, an increasing attention has been paid to environment, social and governance (ESG) as environmental awareness is becoming a part of the large number of companies. Is cloud technology the key to improving ESG data? Mandeep Mann's article features this topic. On the other hand, Francesco Canepa, citing ECB supervisors, states in his article that banks are facing legal risks if they do not comply with climate goals.

We bring you an article featured by John Berrigan, DG FISMA Director-General (Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union), who points out two key initiatives related to digital finance: open banking and open finance. The PSD2 has been in force for several years and was one of the first regulatory initiatives in the world to open up bank-held account data securely and subject to customer consent. To complete the picture of digital currencies, we bring you a speech by Fabio Panetta, a member of the ECB's Executive Board, at the Symposium on "Payments and Securities Settlement in Europe – today and tomorrow" hosted by the Deutsche Bundesbank, and the speech was entitled "Demystifying wholesale digital currency central bank".

*Sincerely,
Editor in Chief
Bratislav Pejaković*

BANKAR

Broj 59 / novembar 2022.

IZDAVAC

Udruženje banaka Crne Gore
Novaka Miloševa bb/3 Podgorica
Tel: +382 20 232-028
www.ubcg.info

Časopis izlazi kvartalno u elektronskoj formi.

Rješenjem Ministarstva kulture, sporta i medija časopis Bankar je upisan u Evidenciju medija - štampani mediji 17. marta 2008., pod rednim brojem 641.

REDAKCIJSKI ODBOR

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
mr Bratislav Pejaković

Prof. dr Aleksandar Živković,
dr Nikola Fabris,
dr Saša Popović,
mr Nebojša Đoković

TEHNIČKI UREDNIK
Goran Kapor

DIZAJN I PRELOM
Nikola Latković
FOTOGRAFIE
depositphotos.com i fotodokumentacija UBCG
PREVOD
Milena Ljumović

Prilozi
- tekstovi se dostavljaju u elektronskom obliku na e-mail adresu: udruzenjebanaka@t-com.me, gorankapor@hotmail.com; maksimalna duzina teksta do 25.000 karaktera.
- reklame po normativima UBCG na e-mail: latkovic@gmail.com

BANKAR

Časopis Udruženja banaka Crne Gore
Broj 59 / novembar 2022.

Sadržaj / Contents

Oksana Pak

4 BANKE I FINANSIJSKE USLUGE U SVIJETU NE KORISTI 56% ŽENA

Fifty-six percent of women do not use banks and financial services in the world

Bratislav Pejaković

12 PODSJETNIK ŠTA JE BONITET

A reminder of what creditworthiness is

János Müller, Ádám Kerényi

14 USPON DIGITALNIH VALUTA CENTRALNE BANKE

The Rise of Central Bank Digital Currencies

Mandeep Mann

26 DA LI JE "CLOUD" TEHNOLOGIJA KLJUČ ZA POBOLJŠANJE ESG PODATAKA?

Is Cloud Technology the Key To Improving ESG Data?

Dory Weiss

30 KRETANJE SLOŽENIM ESG PEJZAŽOM DO BUDUĆNOSTI VAŠEG POSLOVANJA

Navigating a Complex ESG Landscape To Future-Proof Your Business

Francesco Canepa

40 BANKE RIZIKUJU TUŽBE AKO SE NE DRŽE KLIMATSKE AGENDE

Banks face legal risks if they don't stick to climate goals

John Berrigan

42 OD OTVORENOG BANKARSTVA DO OTVORENIH FINANSIJA

From Open Banking to Open Finance

Fabio Panetta

50 DEMISTIFIKACIJA DIGITALNE VALUTE CENTRALNE BANKE ZA VELIKA PLAĆANJA

Demystifying wholesale central bank digital currency

Oksana Pak
pomoćnik direktora
EBRD

Banke i finansijske usluge u svijetu ne koristi 56% žena

Oksana Pak, državljanka Uzbekistana, pridružila se Timu za rodnu i ekonomsku inkluziju (G&EI) u decembru 2019. Kao šef Pilara za pristup finansijama i preduzetništvu unutar G&EI tima, Oksana vodi dizajn i razvoj inkluzivnih finansijskih programa. Ona takođe vodi aktivnosti na inkluzivnoj politici u Centralnoj Aziji i Mongoliji, Zapadnom Balkanu, Egiptu, Maroku i Turskoj na stvaranju inkluzivnih i rodno odgovornih finansijskih ekosistema.

Tokom svog 20-godišnjeg mandata u EBRD-u, Oksana je provela 4 godine na terenu u Turskoj kao zamenik direktora za Tursku zadužena za finansijske institucije i nadgledala najveći portfolio EBRD-a od preko 2,5 milijardi eura. Oksana se pridružila EBRD-u 1998. u okviru EBRD-ovog programa za analitičare i dobila je MBA na Imperijal koledžu u Londonu.

Višestruki faktori utiču na uključenost žena u formalni finansijski sistem. Trenutno stanje nije idealno, jer 56% žena u svijetu ne koristi banke i finansijske usluge. Još 2017. godine, zabilježeno je da u zemljama u razvoju samo 44% odraslih imaju bankovni račun i da je svaki šesti od tih računa bio neaktivno. Jaz među polovima i dalje je prisutan u zemljama u razvoju i od 2011. godine iznosi 9%. Iako se finansijska inkluzija žena povećava, ona se ne povećava dovoljno brzo da bi smanjila jaz.

ZAŠTO JE OVO PROBLEM?

Podaci iz Uprave prihoda i carina pokazuju dvostruko povećanje broja malih i srednjih preduzeća kao i 5% povećanja broja žena vlasnica ovih preduzeća u odnosu na 2011. godinu. Žene su vlasnice 22,2% MSP u Crnoj Gori. Istraživanje preduzeća u Crnoj Gori iz 2019. godine pokazuje da postoji rodni jaz u učeštu žena u najvišem menadžmentu i vlasništvu preduzeća. Naime, dok je procenat učešta žena u zaposlenju gotovo uravnotežen (44% od ukupnog broja zaposlenih), u

Oksana Pak
Associate Director, EBRD

Fifty-six percent of women do not use banks and financial services in the world

Oksana Pak, an Uzbek national, joined the Gender and Economic Inclusion Team (G&EI) in December 2019. As a Head of the Access to Finance and Entrepreneurship Pillar within the G&EI team, Oksana leads on the design and development of inclusive financial programmes. She also leads inclusive policy works in Central Asia & Mongolia, Western Balkans, Egypt, Morocco & Turkey on creating inclusive and gender-responsive financial ecosystems.

During her 20 years of EBRD's tenure, Oksana spent 4 years on the ground in Turkey as Deputy Head for Turkey in charge of Financial Institutions and supervised the largest EBRD's FI portfolio of over EUR 2.5 billion. Oksana has joined the EBRD in 1998 under the EBRD's Analyst Programme and holds MBA from the Imperial College.

Multiple factors influence women's inclusion in the formal financial system. The current situation is not ideal, because 56% of women in the world do not use banks and financial services. As recently as 2017, it was reported that only 44% of adults had a bank account in developing countries and that one in six of those accounts were dormant. The gender gap is still present in developing countries and is 9% as of 2011. Although women's financial inclusion is increasing, it is not increasing fast enough to close the gap.

WHY IS THIS A PROBLEM?

Data from the Tax and Customs Administration show a double increase in the number of small and

medium-sized enterprises, as well as a 5% increase in the number of women owners of these enterprises compared to 2011. Women own 22.2% of SMEs in Montenegro. The 2019 survey of companies in Montenegro shows that there is a gender gap in the participation of women in top management and company ownership. To wit, while the percentage of women's participation in the employment is almost balanced (44% of the total number of employees), the World Bank Enterprise Survey found that only 15% of women are top managers and 24% of them owned companies. On the other hand, the EU has already set the goal that the participation of women in the management boards of companies should be 40%.

„Jaz među polovima i dalje je prisutan u zemljama u razvoju i od 2011. godine iznosi 9%. Iako se finansijska inkluzija žena povećava, ona se ne povećava dovoljno brzo da bi smanjila jaz

istraživanju top menadžmenta, koji je radila Svjetska banka, dolazi se do podataka da je samo 15% žena u top menadžmentu i 24% u vlasništvu preduzeća. S druge strane, EU je već postavila cilj da učešće žena u upravnim odborima preduzeća bude 40%.

Preduzeća koja vode žene često su potkapitalizovana i koriste manje spoljnog finansiranja, oslanjajući se više na sopstvenu ušteđevinu i sredstva supružnika (OECD, 2018). Ona u ranoj fazi privlače manje kapitalnih investicija. Žene u Crnoj Gori, vlasnice su svega 4% kuća i 8% zemlje, dok je u pogledu vikendica ovaj procenat nešto veći (14% vikendica je u vlasništvu žena), što utiče i na mogućnosti za kreditiranje biznisa koji su vođeni ili osnovani od strane žena. Kako žene nemaju kolateral imaju manje šanse za finansiranje od strane komercijalnih banaka.

EU POLITIKE I PRISTUP FINANSIJAMA

Ulaganje u žene i sa ženama je prilika koju Evropa treba da iskoristi za održivi i inkluzivni rast. InvestEU, investicioni program EU od 2021. godine, djelovaće kao njihov katalizator koristeći i stimulišući rodno pametno finansiranje, tj. finansiranje koje omogućava osnaživanje žena osnivača i investitora biznisa.

Da bi otključala potencijal privatnog sektora, EU će povećati finansiranje preduzeća kroz značajna izdvajanja za garancije u okviru Garancijskog fonda za Zapadni Balkan i udvostručićе bespovratna sredstva obezbijeđena u okviru Instrumenta za razvoj i inovacije preduzeća na Zapadnom Balkanu, koji su dio investicionog okvira za Zapadni Balkan. Ovi instrumenti treba da se koriste za podršku ženama

preduzetnicama i unapređivanje ženskog poslovanja, jer je EU posvećena poboljšanju pristupa finansijama i kapitala za mikro, mala i srednja preduzeća.

KAKO DA PRATIMO TREDOVE U PRISTUPU FINANSIJAMA IZ RODNE PERSPEKTIVE?

Odgovarajući podaci razvrstani prema polu su neophodan preduslov za oblikovanje fiskalnih i regulatornih politika koje mogu pomoći ubrzanju finansijske inkluzije žena pojedinačno i žena kao vlasnica preduzeća. Korišćenje tačnih podatka daje trenutni status finansijske inkluzije žena, omogućava kreiranje inkluzivnih javnih politika u sferi finansija baziranih na podacima i dokazima i omogućava monitoring efikasnosti u borbi za eliminaciju barijera za preduzetnice. Prepoznavši njegovu vrijednost, 73% od 38 anketiranih članova AFI (Aliansa za finansijsku inkluziju) su u junu 2019. izvjestili da prikupljaju neki oblik podataka razvrstanih po polu.

KAKO DO PODATAKA ZA FINANSIJSKU INKLUIZIJU ŽENA?

Komercijalne banke, u Crnoj Gori, već sakupljaju podatke podijeljene po polu, ali ne izvještavaju o plaćanjima i finansijskim uslugama razvrstanih prema polu klijentata. Ukoliko Centralna banka Crne Gore uvede obavezu ovakvog izvještavanja, kreiraće se baza podataka neophodna za formulisanje i sprovođenje rodno osjetljive politike, kao i za praćenje i evaluaciju promocije finansijske inkluzije žena.

Podaci mogu obuhvatiti sljedeće kategorije ili indikatore u dva različita obrasca - jedan obrazac sa

NLB Program podrške za žene u biznisu

Podstičemo učešće žena u biznisu

Ekonomsko osnaživanje žena doprinosi građenju naprednog i zdravog društva. NLB Banka A.D. Podgorica je prva komercijalna banka koja se pridružila Programu podrške Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj (EBRD) "Žene u biznisu", a koji ima za cilj da osloboди potencijal preduzetnica omogućavajući pristup izvorima finansiranja i znanju, potrebnim za rast i razvoj poslovanja.

Više na www.nlb.me.

*„InvestEU, investicioni program
EU od 2021. godine, djelovaće kao
katalizator koristeći i stimulišući rodno
pametno finansiranje koje omogućava
osnaživanje žena osnivača i investitora
biznisa“*

podacima o broju vlasnika računa i drugi obrazac koji daje obim i vrijednost transakcija segmentiranih po polu klijenata:

- Vlasništvo bankovnog računa (računi depozita, kredita, tražnje i štednje)
- Usluge plaćanja (Internet bankarstvo, mobilno bankarstvo i dozname)
- Instrumenti plaćanja (debitne kartice, kreditne kartice i prijeđ kartice)
- Finansiranje MMSP (mikro, mala i srednja preduzeća) u vlasništvu žena
- Računi takozvanih e-novčanika i mobilnog novca

Podaci o vlasništvu računa i transakcijama omogućavaju procjenu rasprostranjenosti osnovnih finansijskih usluga, uključujući depozite, štednju, zajmove i plaćanja od regulisanih finansijskih institucija.

KAKO DA ZNAMO KOJE PREDUZEĆE JE ŽENSKO PREDUZEĆE?

Uvođenjem MEST IWA 34 – radni dokument međunarodne organizacije za standardizaciju, s kojim se uvodi definicija ženskog preduzetništva, omogućava se kategorizacija preduzeća kako bi banke mogle da prikupe podatke, analiziraju rizik i kreiraju „business case“ za olakšanje pristupa finansiranja ženskih biznisa. Do sada je postojao anegdotalni dokaz da su žene glavni korisnici mikro finansijskih institucija i da su odgovorniji klijenti od muškaraca u vraćanju sredstava koja su uzeli na kredit. Korišćenjem MEST IWA 34, ove pretpostavke će moći da se provjere i u praksi. S druge strane, MEST IWA 34 daje mogućnost kreiranja

baze podataka, analiza i kreiranja bankarskih proizvode, ali i politika za ekonomsko osnaživanje žena u biznisu.

Ovo je naročito važno u vrijeme post-COVID oporavka kada će se finansijska infuzija preliti u biznis sektor putem kredita i grantova, a žene preduzetnice, osim što imaju snažnije vještine preživljavanja u poslu u poređenju sa muškarcima, treba da imaju i jednak pristup ovim finansijskim šemama.

Online alat za provjeru da li preduzeće priprada grupi ženskih preduzeća

Na inicijativu SCC-a, a uz saglasnost Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, Institut za standardizaciju Crne Gore je uveo međunarodni standard za žensko preduzetništvo IWA 34 u crnogorski sistem u julu 2021. godine. Kako bi definicije iz standarda bile razumljive široj javnosti, SCC je, uz podršku ISME kreirao online upitnik za samoevaluaciju preduzeća <https://www.budiprivrednica.me/>. Popunjavanjem četiri upitnika, preduzeća mogu dobiti odgovore:

1. Da li je preduzeće u vlasništvu žene/a
2. Da li preduzećem upravlja/ju žena/e
3. Da li preduzeće kontroliše/u žena/e i
4. Da li je preduzeće nezavisno.

Kumulativnim ispunjavanjem sva 4 uslova, preduzeće zadovoljava uslove dokumenta MEST IWA 34. Popunjavanjem svakog od upitnika dobija se povratna informacija, a finalni rezultat, nakon popunjavanja 4 upitnika, preduzeće dobija na e-mail adresu. Upitnici se koriste za samoevaluaciju i za sada ne predstavljaju osnov za sticanje bilo kakvih prava, niti iz njih proizilaze obaveze.

„The gender gap is still present in developing countries and is 9% as of 2011." Although women's financial inclusion is increasing, it is not increasing fast enough to close the gap

Businesses run by women are often undercapitalized and use less external financing, relying more on their own savings and their spouse's funds (OECD, 2018). They attract less capital investment in the early stage. Women in Montenegro own only 4% of houses and 8% of land, while in terms of cottages, this percentage is slightly higher (14% of cottages are owned by women), which also affects the possibilities for lending to businesses that are managed or founded by a woman. As women do not have collateral, they have less chance to be financed by commercial banks.

EU POLICIES AND ACCESS TO FINANCE

Investing in and with women is an opportunity that Europe should seize for sustainable and inclusive growth. An EU investment programme, InvestEU, which was launched in 2021, will act as their catalyst by using and stimulating gender-smart financing, i.e. financing that enables the empowerment of women as founders and investors of businesses.

To unlock the potential of the private sector, the EU will increase enterprise financing through significant allocations for guarantees under the Western Balkans Guarantee Fund and will double grants provided under the Western Balkans Enterprise Development and Innovation Facility, which is a part of the Western Balkans Investment Framework. These instruments should be used to support women entrepreneurs and promote women's business, as the EU is committed to improving access to finance and capital for micro, small and medium enterprises.

HOW CAN WE MONITOR TRENDS IN ACCESS TO FINANCE FROM A GENDER PERSPECTIVE?

Adequate gender-disaggregated data is a necessary prerequisite for shaping fiscal and regulatory policies that can help accelerate the financial inclusion of women individually and women as business owners. The use of accurate data provides the current status of financial inclusion of women, enables the creation of inclusive public policies in the sphere of finance based on data and evidence, and enables the monitoring of efficiency in the fight to eliminate barriers for female entrepreneurs. Recognizing its value, 73% of the 38 AFI (Alliance for Financial Inclusion) members surveyed in June 2019 reported the collection of some form of gender-disaggregated data.

HOW TO GET DATA FOR FINANCIAL INCLUSION OF WOMEN?

Commercial banks in Montenegro have been already collecting gender-disaggregated data, but they do not report on gender-disaggregated payments and financial services. If the Central Bank of Montenegro introduces the obligation of such reporting, the necessary database will be created for formulating and implementing a gender-sensitive policy, as well as for monitoring and evaluating the promotion of women's financial inclusion.

The data can include the following categories or indicators in two different forms - one form with data on the number of account holders and another form that provides the volume and value of transactions segmented by customer gender:

GOTOVINSKI NENAMJENSKI KREDIT

DO 25.000€

„InvestEU, the EU's investment program from 2021, will act as a catalyst using and stimulating gender-smart financing that enables the empowerment of women business founders and investors

- Bank account ownership (deposit, loan, current and savings accounts)
- Payment services (Internet banking, mobile banking and remittances)
- Payment instruments (debit cards, credit cards and prepaid cards)
- Financing MSMEs (micro, small and medium enterprises) owned by women
- Accounts of e-wallets and mobile money

Data on account ownership and transactions allow an assessment of the prevalence of basic financial services, including deposits, savings, loans and payments from regulated financial institutions.

HOW DO WE KNOW WHICH ENTERPRISE IS A FEMALE ENTERPRISE?

The introduction of MEST IWA 34 - a working document of the international organisation for standardisation, which introduces the definition of women's entrepreneurship, enables the categorisation of companies, so that banks can collect data, analyse risk and create a "business case" to facilitate access to financing women's businesses. There has been an anecdotal evidence so far that women are the main beneficiaries of microfinance institutions and that they are more responsible clients than men in returning the funds they have taken on credit. By using MEST IWA 34, these assumptions could be verified in practice. On the other hand, MEST IWA 34 gives an opportunity to create a database, analyse and create banking products, as well as policies for the economic empowerment of women in business.

This is especially important during the post-COVID recovery when financial infusion will flow into the business sector through loans and grants, and women entrepreneurs, in addition to having stronger business survival skills compared to men, should also have equal access to these financial schemes.

An online tool for checking whether a company belongs to a group of women's companies

On the initiative of the SCC, and with the consent of the Ministry of Economic Development and Tourism, the Institute for Standardisation of Montenegro introduced the international standard for women's entrepreneurship IWA 34 into the Montenegrin system in July 2021. For the purpose of making the definitions from the standard understandable to the general public, the SCC, with the support of ISME, created an online questionnaire for company self-evaluation <https://www.budiprivrednica.me/>. By filling in four questionnaires, company can get answers:

1. Is the company owned by a woman?
2. Is the company managed by a woman?
3. Is the company controlled by a woman?
4. Is the company independent.

By cumulatively fulfilling all 4 conditions, the company meets the requirements of the document MEST IWA 34. The feedback is obtained from the completed each of the questionnaires, and the final result, after filling in the 4 questionnaires, is sent to the company's e-mail address. Questionnaires are used for self-evaluation and currently they do not constitute a basis for acquiring any rights, nor do obligations arise from them.

Podsjetnik šta je Bonitet

Bratislav Pejaković,
generalni sekretar
Udruženja banaka
Crne Gore

John Rokfeler iz čuvene bankarske porodice izjavio je jednom da su prijateljstva proizišla iz poslovanja bolja nego poslovanje proizišlo iz prijateljstva. Ovo nije slučajno rečeno. Ima ljudi koji su dobri kao osobe, ali nijesu kvalitetni kao preduzetnici. Sa druge strane ima ljudi koji se predstavljaju kao prijatelji, ali svjesno idu na prevaru bilo da uzimaju kredit bilo da zauzmu poziciju sa visokom prinadležnostima prikazujući se da imaju rješenje za sve, pa dok traje da traje, pri čemu se zanemaruje da nemaju background koji bi ih preporučio kako profesionalni, a nažalost u više slučajeva niti etički. Daleke 1892 godine, Eddie Cantor je izjavio da uspjeh "preko noći" dolazi poslije 20 godina predanog rada. Jedinstvena riječ koja preporučuje, ili ne klijenta banke za saradnju jeste bonitet.

„John Rokfeler iz čuvene bankarske porodice izjavio je jednom da su prijateljstva proizišla iz poslovanja bolja nego poslovanje proizišlo iz prijateljstva

Bonitet predstavlja skup pozitivnih osobina jednog subjekta koje ga čine dobrim i sigurnim dužnikom, ili partnerom u poslovnom smislu. Bonitet kao pojam uključuje i kreditnu sposobnost i likvidnost odnosnog subjekta, ali istovremeno podrazumjeva i njegovu opštu materijalnu sigurnost, solventnost, dobru reputaciju u poslovnom svijetu i solidnu poziciju na tržištu.

Likvidnost zavisi i od sihronizovanosti novčanih tokova, primanja i izdavanja gotovine. Što je dinamika primanja gotovine iz poslovanja usklađenija s dinamikom izdataka na ime izmirenja dospjelih novčanih obaveza, utoliko je problem održavanja likvidnosti relativno lakši. Potcenjivanjem potrebnog salda gotovine, odnosno stanja novčanih sredstava na računu ugrožava mogućnost izmirenja dospjelih obaveza o rokovima dospijeća, što čini samu suštinu načela likvidnosti, dok precijenjivanje toga salda, odnosno stanja direktno ugrožava rentabilnost, odnosno profitabilnost budući da gotovina na računu ne obezbjeđuje nikakav ili mali prinos.

Potrebne informacije za preunapređenje problema, zasniva se na informacijama tekuće finansijske analize i planiranja, kroz sagledavanje ukupne godišnje potrebe za gotovinom i pripadajućim troškovima (što je stvar periodičnog planiranja novčanih

tokova) i koeficijenta obrta gotovine.

Posebnu pažnju treba obratiti depozitnim i kreditnim poslovima kao dominantnim u poslovanju Banke, (depoziti građana i privrede, kreditne kartice...) izaći u susret cilju građana koji svoja novčana sredstva polažu u Banku kao polog na žiro, tekući račun, ili kao ulog na štednjcu.

Održavanje solventnosti i potrebnog nivoa likvidnih sredstava zavisi bez sumnje od većeg broja eksternih i internih faktora, a kao najvažniji mogu se istaći način, metodi i vrste plasmana, kompozicija strukture sredstava i izvora sredstava, kao i efikasnost i ekonomičnost korišćenja sredstava i usklađenost novčanih tokova. Ukoliko nije u pitanju trenutna nelikvidnost već nemogućnost izmirenja dospjelih novčanih obaveza trajnijeg karaktera (insolventnost), Banka mora u cjelini da preispita svoju poslovnu politiku, utvrdi uzroke pojave ove nelikvidnosti i preduzme konkretnе mjere za otklanjanje tih uzroka.

U slučaju odgovornosti Banke za izvršenje svojih novčanih obaveza naročito treba istaći da ona za svoje obaveze odgovara cijelokupnom svojom imovinom, što znači da za svoje obaveze odgovara imovinom koja se nalazi u bilo kom obliku (novčanom ili nenovčanom). Tako će banka za svoje novčane obaveze odgovarati novčanim sredstvima, hartijama od vrijednosti, potraživanjima, ali isto tako i drugim oblicima plasmana pa čak i plasmanima u osnovna sredstva banke, što znači da će za ove obaveze odgovarati i svojim zgradama opremom i drugim osnovnim sredstvima.

A reminder of what creditworthiness is

Bratislav Pejaković, Secretary General
Association of Montenegrin Banks

John Rockefeller once said that a friendship founded on business is a good deal better than a business founded on friendship. This is not said by chance. There are people who are good as persons, but not good as entrepreneurs. On the other hand, there are people who present themselves as friends, but knowingly commit fraud, either to take a loan or to occupy a position with high authority, pretending that they have a solution for everything, so as long as it lasts, while ignoring that they have no background that would recommend them as professional, and unfortunately in many cases neither ethical. Back in 1892, Eddie Cantor stated that "it takes 20 years to be an overnight success". The only word that recommends a bank client or it does not recommend it for cooperation is creditworthiness.

Creditworthiness represents a set of positive features of an entity that make it a good and safe debtor, or partner in the business sense. Creditworthiness as a term includes the creditworthiness and liquidity of the entity in question, but at the same time it also includes its general material security, solvency, good reputation in the business world and a solid position on the market.

Liquidity also depends on the synchronization of cash flows, cash handling. The more the dynamics of cash receipts from operations are in line with the dynamics of expenditures for

the settlement of matured obligations, the easier the problem of maintaining liquidity. The possibility of settling obligations on maturity dates is threatened by underestimating the required cash balance i.e., the balance of funds at the account, which constitutes the very essence of the liquidity principle, while overestimating that balance directly threatens profitability, since the cash at the account does not provide any or little return.

The necessary information for the improvement of the problem is based on the information of the current financial analysis and planning, by looking at the total annual need for cash and associated costs (which is a matter of periodic cash flow planning) and the cash turnover ratio.

Particular attention should be paid to deposit and credit operations, as they are dominant in a bank's operations (deposits of citizens and businesses, credit cards...). Attention should be also paid to the objective of the citizens who deposit their funds in a bank as a giro deposit, current account, or as a savings deposit.

Maintaining solvency and the required level of liquid funds undoubtedly depends on a number of external and internal factors. The most important among them are the manner, the methods and types of placement, the composition of the structure of funds and sources of funds, as well as the

efficiency and cost-effectiveness of the use of funds and the alignment of cash flows. If it is not a question of current illiquidity, but the impossibility of settling matured obligations of a more permanent nature (insolvency), a bank must review its business policy as a whole, determine the causes of this illiquidity and take concrete measures to eliminate those causes.

In the case of bank's responsibility for the execution of its financial obligations, it should be emphasised that it is liable for its obligations with its entire assets, which means that it is liable for its obligations with assets in any form (monetary or non-monetary). Thus, the bank will respond to its financial obligations with cash, securities, receivables, but also other forms of placement and even placements in bank's fixed assets, which means that it will also respond to these obligations with its buildings, equipment and other fixed assets.

„John Rockefeller once said that a friendship founded on business is a good deal better than a business founded on friendship“

János Müller

Ádám Kerényi

Uspon digitalnih valuta Centralne banke

UVOD

R evolucionarni uspon digitalnih finansijskih inovacija najavio je novu eru u radu bankarskog sistema i centralnih banaka, što je dovelo do digitalne transformacije novca. Centralne banke moraju da odgovore na izazove koji duboko utiču i transformišu finansijski sistem. Centralne banke istražuju uvođenje digitalne valute centralne banke (CBDC), kako bi promovisale stabilnost i održivi razvoj, očuvale konkurentnost i ojačale djelotvornost svojih monetarnih politika. Pored nesmetanog rada, potrebno je da se osigura i očuvanje suvereniteta i efikasnost monetarne politike. Uz očekivane prednosti, u radu se razmatraju i rizici vezani za CBDC. CBDC se pojavljuje u međunarodnom finansijskom sistemu, stvarajući konkurenčiju među globalnim valutama. Rivalstvo između dolara, eura i jena može promijeniti pozicije u globalnom finansijskom sistemu. U pitanju je preuređenje međunarodnih odnosa moći. S obzirom na to, rad takođe pruža uvid u mađarske vijesti o pripremama za uvođenje CBDC-a.

„Centralne banke moraju da odgovore na izazove koji duboko utiču i transformišu finansijski sistem

U nedavnoj prošlosti, digitalni ekonomski razvoj uticao je na gotovo sve aspekte života, uključujući funkcionisanje finansijskog i bankarskog sistema. Digitalne finansijske inovacije su transformisale platni sistem, jer su različiti oblici elektronskog plaćanja kontinuirano dobijali na značaju, a istovremeno je smanjena upotreba gotovine. Centralne banke – institucije zadužene za zaštitu zakonskih sredstava plaćanja kao emitente novca – takođe su brzo pogodjene ovim brzim razvojnim procesom (Adrian – Griffoli 2019). Digitalne finansijske usluge, elektronski instrumenti plaćanja, zapravo, privatni digitalni novac, predstavljali su izazov sa kojim se trebalo uhvatiti u koštač. Rješenje koje su pronašle centralne banke bilo je stvaranje i uvođenje digitalne valute centralne banke (Dolan 2021; Margulis – Rossi 2021). U našoj analizi, pratimo proces rada centralnih banaka na digitalnim valutama (CBDC) koji je doveo od nekih početnih probnih aplikacija do više od polovine svjetskih centralnih banaka koje sada istražuju koncept koji leži u osnovi uvođenja takvog instrumenta plaćanja, zajedno sa njegovim potencijalnim prednostima. Jednostavno rečeno, CBDC najviše liči na digitalnu novčanicu koju izdaje centralna banka. Takav digitalni novac se, u principu, ne razlikuje od tradicionalnog novca ili obračunskih jedinica koje konvencionalno izdaje centralna banka, podržana svojim rezervama i pravnim sistemom zemlje koji takav novac čini zakonskim sredstvom

János Müller – Ádám Kerényi

The Rise of Central Bank Digital Currencies

The revolutionary rise of digital financial innovations has heralded a new era in the operation of the banking system and central banks, which has brought about the digital transformation of money. Central banks must respond to challenges profoundly affecting and transforming the financial system. Central banks have been exploring the introduction of central bank digital currency (CBDC), in order to promote stability and sustainable development, to preserve competitiveness and to bolster the effectiveness of their monetary policies. In addition to smooth operation, the preservation of sovereignty and the effectiveness of the monetary policy also need to be ensured. Along with its expected advantages, the paper also discusses the risks relating to CBDC. CBDC appears in the international financial system, generating competition among global currencies. The rivalry between the dollar, the euro and the yuan may alter positions in the global financial system. A rearrangement of international power relations is at stake. Against this background, the paper also provides insight into Hungarian news on preparations for the introduction of CBDC.

INTRODUCTION

In the recent past, digital economic development has affected nearly all facets of life, including the functioning of the financial and banking system. Digital financial innovations have transformed the payment system, as

various forms of electronic payments have continuously gained ground, and at the same time, the use of cash has declined. Central banks – the institutions in charge of protecting legal tenders as the issuers of money – were also quickly affected by this rapid development process (Adrian – Griffoli 2019). Digital financial services, electronic payment instruments, indeed, private digital moneys, posed a challenge that needed to be tackled. The solution found by central banks was the creation and introduction of the central bank digital currency (Dolan 2021; Margulis – Rossi 2021). In our analysis, we follow the process of central banks' work on digital currencies (CBDC) that has led from some initial trial applications to more than half of the world's central banks now exploring the concept underlying the introduction of such a payment instrument, together with its potential benefits. To put it simply, CBDC is most like a digital banknote issued by a central bank. Such digital money does

„Central banks must respond to challenges profoundly affecting and transforming the financial system

„U našoj analizi, pratimo proces rada centralnih banaka na digitalnim valutama (CBDC)

plaćanja. U stvari, radi se o dematerijalizovanom novcu centralne banke koji predstavlja potraživanje od centralne banke, dostupnom u digitalnom obliku za sve korisnike. Drugim riječima, potraživanja lica ili kompanije od centralne banke poprimaju digitalni oblik, kao novi oblik novca. Upotreba CBDC-a ima neke jasne prednosti, ali, u zavisnosti od načina na koji se implementira, može uključivati određene rizike, a neki elementi čak mogu ugroziti finansijsku i monetarnu stabilnost. Detaljnije ćemo se pozabaviti pozitivnim uticajima: u ovom trenutku samo ističemo da bi CBDC mogao unaprijediti saradnju, efikasnost finansijskog sistema i finansiranje trgovine na međunarodnom nivou. S jedne strane, ova prilika zahtijeva međunarodnu saradnju na uvođenju CBDC-a, a s druge strane, stvara konkureniju među CBDC-ima koji funkcionišu kao ključne valute, za dominaciju na međunarodnom tržištu. Druga važna uloga digitalne valute centralne banke je da pruži zaštitu od izazova koje predstavljaju BigTech kompanije i privatni digitalni novac i da zaštiti finansijski suverenitet dotične zemlje. Prvo, pregledamo trenutni okvir digitalne valute međunarodne centralne banke, a zatim analiziramo situaciju u vezi sa uvođenjem digitalnog dolara, digitalne valute kineske centralne banke i digitalnog eura. Vjerovatne uticaje uvođenja digitalne valute centralne banke treba istražiti i sa mađarske perspektive, posebno zato što je ovo pitanje relevantno i u nacionalnoj sferi nadležnosti, kao države članice EU koja nije članica eurozone.

Digitalne finansijske usluge su do kraja prošle dece nijе transformisale sistem finansijskog posredovanja u tolikoj meri da su svi učesnici na tržištu, uključujući centralne banke, finansijske regulatore, postojeće banke, kao i pružaoci usluga tipa FinTech i BigTech, mogli a da ne shvate da je prodor i transformacioni uticaj digitalnog razvoja postao je nezaustavljiv. Uvođenje CBDC-a takođe je podstaknuto (i) kriptovalutama,

(ii) stejblkoinima, (iii) BigTech sistemima plaćanja i (iv) digitalizacijom izazvanom pandemijom koronavirusa (Auer et al. 2021.). Oblik tržišta koji se naziva amazonizovano finansijsko tržište pojavio se u budućoj viziji razvoja sa pretečama digitalnog novca koji se naziru na njegovom horizontu. Bitcoin i stejblkoini su stupili na scenu, i Fejsbuk je objavio svoju namjeru da uvede digitalni novac pod nazivom Libra, kojem je želio da dodijeli globalnu ulogu. Međunarodni – i neki nacionalni – finansijski sistemi dostigli su prekretnicu kada su pored digitalnog novca napravljeni i prvi pokušaji stvaranja CBDC-a (Müller – Kerényi 2021; Pistor 2021). Slijedi pregled situacije i uloge CBDC-a danas, bez rasprave o digitalnim valutama FinTech kompanija ili elektronskim instrumentima plaćanja BigTech kompanija.

Centralne banke stotinama godina obezbjeđuju društvima i ekonomijama pouzdan novac koji čuva vrijednost. Pouzdan novac je javno dobro. Obezbeđuje zajedničku obračunsku jedinicu i funkcioniše kao sredstvo razmjene za prodaju dobara i usluga i za poravnanje finansijskih transakcija. Pružanje javnog novca je važan instrument u rukama centralnih banaka. U početku je gotovina u društвima za proizvodnju robe bila u suštini robni novac zasnovan na plemenitim metalima, koji je postepeno zamijenjen papirnim novcem. Čak su i potonji bili podržani elementima koji određuju njihovu vrijednost, kao što je, na primjer, zlato, a države su garantovale sigurno postojanje vrijednosti. Papirni novac se do sada javljaо isključivo u obliku novčanica. Centralne banke i komercijalne banke vremenom su postepeno pored robnog novca uvodile tzv. kreditni novac. Stotinama godina oni su se koristili kao sredstvo plaćanja i štednje; njihovu vrijednost garantovale su centralne banke, bilo u obliku gotovine ili novca na bankovnom računu. Širok spektar instrumenata monetarne politike koje koriste centralne banke uključivao je, na primjer, količinu

„In our analysis, we follow the process of central banks' work on digital currencies (CBDC)

not, in principle, differ from traditional money or units of account conventionally issued by a central bank, backed by its reserves and the country's legal system making such money its legal tender. In fact, it is a dematerialised central bank money constituting a receivable from the central bank, available in digital form for all users. In other words, a person's or a company's receivable from the central bank takes on a digital form, as a new form of money. The use of CBDC has some clear benefits but, depending on the way it is implemented, it may involve some risks, and some elements may even jeopardise financial and monetary stability. We will deal in more detail with the positive impacts: at this point, we only highlight that CBDC could enhance cooperation, the efficiency of the financial system and trade financing at the international level. On the one hand, this opportunity calls for international cooperation on the introduction of CBDCs and on the other hand, it generates competition among CBDCs functioning as key currencies, for dominance over the international market. Another important role of a central bank digital currency is to provide protection against the challenges posed by BigTech companies and private digital moneys and to safeguard the financial sovereignty of the country concerned. First, we review the current international central bank digital currency landscape and then analyse the situation as regards the introduction of the digital dollar, the Chinese central bank digital currency and the digital euro. The likely impacts of the introduction of central bank digital currency should also be explored from a Hungarian perspective, particularly because this matter is also relevant in the national sphere of competence, as an EU Member State which is not a member of the euro area.

Digital financial services transformed the financial intermediary system to such an extent by the end of the last decade that all market participants, including

central banks, financial regulators, incumbent banks as well FinTech and BigTech type service providers could not but realise that the penetration and transformative impact of digital developments had become unstoppable. The introduction of CBDCs was also driven by (i) cryptocurrencies, (ii) stablecoins, (iii) BigTech payment systems, and (iv) digitalisation enforced by the coronavirus pandemic (Auer et al. 2021). A form of market referred to as an amazonised financial marketplace emerged in the future vision of development with the forerunners of digital moneys looming on its horizon. Bitcoin and stablecoins entered the scene, and Facebook announced its intent to introduce a digital money called Libra, to which they wanted to assign a global role. The international – and some national – financial systems reached a milestone when in addition to digital moneys the first attempts at the creation of CBDCs were made (Müller – Kerényi 2021; Pistor 2021). The following is an overview of the situation and roles of CBDCs today, without discussing FinTech companies' digital currencies or BigTech companies' electronic payment instruments.

Central banks have been providing societies and economies with reliable, value storing money, for hundreds of years. A reliable money is a public good. It provides a common unit of account and functions as a means of exchange for the sale of goods and services and for the settlement of financial transactions. The provision of public cash is an important instrument in the hands of central banks. Initially, cash was an essentially precious metal-based commodity money in commodity-producing societies, which was gradually replaced by paper money. Even the latter however were backed by elements determining their value, such as, for instance, gold, and the safe existence of value was guaranteed by states. Paper moneys have so far appeared exclusively in the form of banknotes. Over time, central banks and commercial banks gradually

„Radi se o dematerijalizovanom novcu centralne banke koji predstavlja potraživanje od centralne banke, dostupnom u digitalnom obliku za sve korisnike“

novca, njegovu brzinu i operacije na otvorenom tržištu. U retrospektivi: opšteprihvaćen, stabilan i efikasno funkcionalan sistem evoluirao je decenijama u međunarodnim finansijskim i trgovinskim odnosima. Zlato je igralo ključnu ulogu u rezervama centralnih banaka prije Drugog svjetskog rata, dok je britanska funta bila ključna valuta međunarodne trgovine. Nakon rata, američki dolar je preuzeo ulogu globalne valute broj 1 prema sporazumu iz Bretton Woodsa, ali je britanska funta takođe ostala dominantna valuta. Nešto kasnije im se „pridružio“ i japanski jen, a prije nekoliko godina i euro. Pojava jena, a potom i eura još uvijek se nije smatrala ozbilnjim znakom upozorenja o mogućnosti bilo kakve duboke promjene u globalnom finansijskom sistemu. U 2016. godini, prvi signal upozorenja bilo je pojavljivanje kineskog renminbiha (poznatog i kao juan ili CNY) u korpi valuta Međunarodnog monetarnog fonda SDR (Specijalna prava vučenja), zauzimajući treće mjesto nakon dolara i eura.

ŠTA JE CBDC?

Hajde da pobliže pogledamo šta je zapravo digitalna valuta centralne banke. Za sada ne postoji potpuna, opšte i široko prihvaćena definicija CBDC. Digitalna valuta centralne banke je zvanična valuta koju izdaje centralna banka u elektronskom obliku, „univerzalno dostupna i pogodna je, kao i gotovina, za ravnopravne transakcije bez centralnog posrednika“ (Bech – Garratt 2017:56). U nedavnoj studiji, viši stručnjaci Centralne banke Mađarske (Magyar Nemzeti Bank, MNB) takođe su primijenili definiciju Banke za međunarodna poravnjanja (BIS) (2020): „Digitalna valuta centralne banke je digitalni oblik novca centralne banke koji

se razlikuje od stanja na tradicionalnim računima rezervi ili obračuna. To je digitalni platni instrument denominovan u domaćoj valuti i direktna obaveza centralne banke“ (Fáykiss – Szombati 2021:104). Prema dokumentu za diskusiju koji je objavila Banka Engleske, biti sistemski je važna karakteristika digitalnog novca. Međutim, još uvijek treba razjasniti definiciju toga što je sistemski u pogledu takvog digitalnog novca (BoE 2021). Uvođenje CBDC-a će imati dubok uticaj na korisnike, centralne banke, finansijske institucije i međunarodni monetarni sistem. To će umnogome zavisiti od uslova koji se razvijaju u vezi sa uvođenjem i modela centralnog novca. Sam naziv „digitalna valuta centralne banke“ sadrži pojam novca, odnosno mora ispunjavati funkcije koje konvencionalno ispunjava novac, dakle mora da ima attribute koji se odnose na poravnanje, plaćanje i čuvanje vrijednosti. Budući da su digitalne valute centralne banke do sada bile izdate pod nacionalnim jurisdikcijama, njihov status zakonskog sredstva plaćanja osiguran je zakonima dotičnih zemalja. U zavisnosti od zakonodavnog okvira zemlje izdavaoca, CBDC se pojavljuju u tri osnovna tipa: jedan je račun, drugi je token, treći je zasnovan na hibridu (Auer et al. 2021). Paralelno sa uvođenjem CBDC-a, dotična centralna banka, ali i postojeće banke, treba da podjednako imaju zadatku da pripreme korisnike, prije svega lokalno stanovništvo, i da razvijaju njihovu digitalnu svijest. U Kini, gdje je novac nazvan eCNY (skraćenica od elektronskog kineskog juana, u daljem tekstu „digitalni juan“), bio namijenjen za korištenje čak i prije Zimskih olimpijskih igara 2022. Vlada i centralna banka rano su pristupile procjeni uslova za uvođenje i upotrebu. Narodna banka Kine (PBOC) distribuira juane koje je

Vaša šifra ste Vi

Evolucija sigurnosti sa biometrijom

Universal
Capital Bank

Uvijek uz tebe!

call centar +382 20 67 33 11 | www.ucbank.me

„Važna uloga digitalne valute centralne banke je da pruži zaštitu od izazova koje predstavljaju BigTech kompanije i privatni digitalni novac i da zaštiti finansijski suverenitet docične zemlje“

izdala među šest najvećih komercijalnih banaka koje posluju pod njenom kontrolom, koje zauzvrat stavlja novac na raspolaganje manjim bankama, ljudima i kompanijama. Prema analizi PBOC-a, komercijalne banke već imaju infrastrukturu potrebnu za širenje digitalnog juana i stoga centralna banka ne mora da razvija novi sistem.

FAKTORI KOJI MOTIVIŠU I ZAHTIJEVaju HITNO UVODENJE CBDC-A

– Prednosti digitalne valute centralne banke - Kao rezultat brzog širenja digitalnih finansijskih inovacija, upotreba fizičke gotovine se brzo smanjuje, potvrđujući ujedno i transformaciju platnih i bankarskih navika. Brzina, odnosno obavljanje transakcija odmah i bez ličnog prisustva, postala je opšte potrebna. To je promovisano tokom pandemije koronavirusa uz sugestiju da bi fizički gotovina mogla funkcionisati kao prenosnik virusa i da bi trebalo izbjegavati kontakti u područjima za klijente banaka. Međutim, uticaj pandemije mogao se jasno osjetiti u nekoliko oblasti (npr. broj gotovinskih platnih transakcija, promet podizanja gotovine kreditnih institucija u filijalama i putem bankomata, podaci o kompanijama koje prenose gotovinu) (Deák et al. 2020.). Istovremeno treba napomenuti da su se transakcije zapravo smanjile, ali je pandemija izazvala značajno povećanje likvidnih oblika štednje, uključujući štednju u gotovini, i to ne samo u Mađarskoj (Végső – Bódi-Schubert 2020). Pojava digitalne valute centralne banke je barem jednako duboka promjena kao što je bilo uvođenje papirnog novca, odnosno novčanica, kao i metalnih kovanica. Konkurenčija se intenzivirala kroz sve veći prodror na tržiste digitalnih finansijskih usluga, što

je izazvalo hitne korake na dva nivoa. Prije svega, rastuća potražnja za poboljšanjem efikasnosti i brzine, te smanjenjem troškova, a time i naknada za usluge, pojavila se na nacionalnom tržištu novca i bankarstva, a potreba za ispunjavanjem ovih zahtjeva postala je pokretač inovacija. FinTech i BigTech kompanije koje koriste digitalne finansijske inovacije pojatile su se i osvojile tržište tako brzo i dramatično da su u većini slučajeva ugrozile finansijsku stabilnost i efikasnost monetarne politike u nedostatku adekvatne nacionalne i međunarodne regulative, stvarajući situacije na koje je trebalo reagovati. Nominalna vrijednost digitalne valute centralne banke je zagarantovana, a pouzdanost je jedna od ključnih prednosti njenog uvođenja. S druge strane, digitalni privatni novac izložen je operativnim, kreditnim, likvidnim i tržišnim rizicima i njihovu pouzdanost i konvertibilnost moraju da osiguraju eksterne institucije i regulatori. Još jedna velika prednost uvođenja CBDC-a je to što on može biti efikasan instrument za izbjegljivanje sive ekonomije i borbu protiv pranja novca. Ovo, međutim, uveliko zavisi od toga da li model njegovog uvođenja garantuje ili ne garantuje anonimnost korišćenja. Drugi važan element njegovog uvođenja je odbrambena funkcija od dvije ključne komponente: s jedne strane, zaštita od rizika finansijskog tržišta i monetarne politike od strane BigTech kompanija i kriptovaluta, te zaštita suvereniteta na nacionalnom nivou, ili – u slučaju Evropske unije – čak i na nivou EU. Još jedna prednost za centralne banke tokom uvođenja CBDC-a je to što mogu pomno pratiti količinu novca u opticaju, potražnju za njim i njegovu brzinu cirkulacije. Ovi faktori su dopunjeni razmatranjima održivosti i zaštite životne sredine, budući

introduced so-called credit moneys besides commodity money. For hundreds of years these were used as means of payment and savings; their value was guaranteed by central banks, whether in the form of cash or bank account money. The wide variety of monetary policy instruments used by central banks included, for instance, the quantity of money, its velocity and open market operations. In retrospect: a generally accepted, stable and efficiently functioning system evolved over decades in international financial and trade relationships. Gold played a key role in the reserves of central banks before World War II, while the British pound was the key currency of international trade. After the war, the US dollar took over the role of the No. 1 global currency under the Bretton Woods Agreement, but the British pound also remained a dominant currency. They were “joined” by the Japanese yen somewhat later, and by the euro a few years ago. The emergence of the yen and then the euro were still not regarded as a serious warning sign of the possibility of any profound change taking place in the global financial system. In 2016, the first warning signal was the appearance of the Chinese renminbi (also known as the yuan, or CNY) in the International Monetary Fund’s SDR (Special Drawing Rights) currency basket, taking the third place after the dollar and the euro.

WHAT IS A CBDC?

Let us take a closer look at what a central bank digital currency actually is. There is no fully, generally, widely accepted definition for what CBDC is, for the time being. A central bank digital currency is an official currency issued by a central bank in electronic form, “universally available and is, like cash, suitable for peer-to-peer transactions without central intermediary” (Bech – Garratt 2017:56). In a recent study, senior experts at the Central Bank of Hungary (Magyar Nemzeti

Bank, MNB) also applied the definition of the Bank for International Settlements (BIS) (2020): “a central bank digital currency is a digital form of central bank money that is different from balances in traditional reserve or settlement accounts. It is a digital payment instrument denominated in the domestic currency and a direct liability of the central bank” (Fáykiss – Szombati 2021:104). According to a discussion paper released by the Bank of England, being systemic is an important feature of a digital money. The definition of what systemic is, however, still needs to be clarified in regard to such digital moneys (BoE 2021). The introduction of CBDC will have a profound impact on users, central banks, financial institutions and the international monetary system. This will largely depend on the conditions developing in connection with the introduction and the model of the central money. The very name “central bank digital currency” contains the concept of money, i.e. it must fulfil the functions conventionally fulfilled by money, so it must have attributes relating to settlement, payment and value storing. Since central bank digital currencies have so far been issued under national jurisdictions, their status of legal tender is ensured by the laws of the countries concerned. Depending on the issuing country’s legislative framework, CBDCs appear in three basic types: one is account, another is token, the third is hybrid based (Auer et al. 2021). In parallel with the introduction of a CBDC, the central bank concerned, and the incumbent banks, equally should be tasked with preparing the users, primarily the local population and with developing their digital awareness. In China, where the money called eCNY (the abbreviation of the electronic Chinese yuan, hereinafter referred to as “digital yuan”), was intended to be used even before the 2022 Winter Olympics, the government and the central bank set about assessing the conditions for

*„It is a dematerialised central bank money
constituting a receivable from the central bank,
available in digital form for all users*

Vaš najbolji izbor
za brze kredite!

Addiko Bank

introduction and use early on. The People's Bank of China (PBOC) distributes the yuans it has issued among the six largest commercial banks operating under its control, which in turn make the money available for smaller banks, people and companies. According to the PBOC's analysis the commercial banks already have the infrastructure required for the spread of the digital yuan and thus the central bank does not need to develop a new system.

FACTORS MOTIVATING AND CALLING FOR THE URGENT INTRODUCTION OF CBDC

– Advantages of a central bank digital currency As a result of the rapid spread of digital financial innovations, the use of physical cash is quickly decreasing, confirming at the same time the transformation of payment and banking habits. Speed, i.e. effecting transactions immediately and without presence in person, has come to be generally required. This was promoted by the Covid-19 pandemic by the suggestion that physical cash could function as a carrier of the virus and that contacts in banks' customer areas should be avoided. However, the impact of the pandemic could be clearly felt in several areas (e.g. number of cash payment transactions, cash withdrawal turnover of credit institutions in the branches and through ATMs, cash-in-transit company data) (Deák et al. 2020). It should be noted at the same time that transactions actually diminished, but the pandemic triggered a significant increase in liquid forms of savings, including savings in cash, and not only in Hungary (Végső – Bódi-Schubert 2020). The appearance of central bank digital currency is at least as profound a change as was the introduction of paper money, that is, banknotes, as well as metal coins. Competition intensified through the increasing

market penetration of digital financial services, triggering urgent steps at two levels. First of all, a growing demand for improving efficiency and speed, and for reductions of costs and thus service fees, appeared in the national money and banking markets, and the need for meeting these requirements became a motor for innovation. FinTech and BigTech companies using digital financial innovations appeared in and conquered the market so quickly and dramatically that in most cases it jeopardised financial stability and the effectiveness of monetary policies in the absence of adequate national and international regulations, creating situations that needed to be responded to. The nominal value of a central bank digital currency is guaranteed, and reliability is one of the key benefits of its introduction. On the other hand, digital private moneys are exposed to operating, credit, liquidity and market risks and their reliability and convertibility must be ensured by external institutions and regulators. Another major benefit of the introduction of CBDC is that it can be an efficient instrument for whitening the grey economy and fighting money laundering. This, however, greatly depends on whether the model of its introduction does or does not guarantee the anonymity of use. Another important element of its introduction is a defence function of two key components: on the one hand, protection from the risks posed to the financial market and the monetary policy by BigTech companies and cryptocurrencies, and the protection of sovereignty at a national level, or – in the case of the European Union – even at the EU level. Another advantage for central banks during the 128 Our vision János Müller – Ádám Kerényi introduction of CBDC is that they can closely monitor the quantity of money in circulation, the demand for it and its circulation velocity. These factors are supplemented

„Important role of a central bank digital currency is to provide protection against the challenges posed by BigTech companies and private digital moneys and to safeguard the financial sovereignty of the country concerned

„Potencijalni rizici i negativni uticaji – ili njihova vjerovatnoća – uveliko zavise od prirode i uslova rada CBDC-a koji će se uvesti

da i štampanje papirnog novca ili kovanje novčića zahtijevaju upotrebu mnogih štetnih materijala, a njihovo skladištenje, otprema i zaštita su skupi. To, međutim, ne znači da uvođenje i rad CBDC-a nema troškova; zaista, istraživanja sprovedena od strane Evropske centralne banke (ECB) i drugih centralnih banaka otkrila su da digitalna valuta centralne banke i fizička gotovina moraju da koegzistiraju na finansijskom tržištu rame uz rame dugo vremena.

POTENCIJALNI RIZICI UVOĐENJA CBDC-A

Uvođenje CBDC-a može predstavljati rizik za stabilnost monetarnog sistema kako na međunarodnom tako i na nacionalnom nivou. Planiranje i priprema njegovog uvođenja treba da bude takva da je njegovo funkcionisanje regulisano i da vlade i nadležni organi kontrolišu monetarnu politiku, devizni kurs i finansijsku stabilnost, kao i kretanje tokova kapitala. Treba uložiti napore kako bi se osiguralo da uvođenje CBDC-a ojača međunarodnu saradnju i integraciju i da ne dovede do digitalnog jaza. Uvođenje novca centralne banke može uticati na ekonomsku i finansijsku stabilnost dotične zemlje. Potrebno je da se obezbijedi da novac centralne banke bude pouzdan i jednakost dostupan svim korisnicima.

Prvi potencijalni rizik sa aspekta bankarskog sistema je odustajanje učesnika od finansijskih posrednika i narušavanje normalnog lanca sistema finansijskih posrednika (disintermedijacija) kada klijenti prenose svoje bankarske depozite na CBDC račune. U ovom scenariju banke nemaju drugog izbora osim da plaćaju veće kamate ako žele da zadrže depozite ili da prikupe skuplja sredstva i time smanje profit, što će na kraju povećati troškove

kreditiranja ili ih prisiliti na smanjenje kolaterala. Takva situacija može se dogoditi ako je digitalna valuta centralne banke mnogo pouzdanija za korisnike kao instrument plaćanja, skladište vrijednosti ili garancija konvertibilnosti od privatnog digitalnog novca ili bilo kojeg drugog elektronskog novca. Zbog toga treba posvetiti posebnu pažnju bankarskom sektoru, kako banke odjednom ne bi izgubile veliki broj klijenata zbog privlačenja vrlo uspješnog CBDC-a, kako ne bi masovno pretvarale bankarske depozite u CBDC-e i kako ne bi bio ugrožen proces bankarskog kreditiranja. Ovaj rizik bi mogao biti ublažen postojećim sistemom osiguranja depozita u bankama. Neke od tradicionalnih banaka bi mogle da se protive uvođenju CBDC-a jer bi to moglo povećati njihove troškove finansiranja, smanjiti kapitalne investicije koje finansiraju banke, a ovaj novi oblik skladištenja vrijednosti, koji pruža CBDC, a koji je dostupan svima, mogao bi natjerati veliki broj klijenata da odustanu njihove banke, tj. Izazovu naglo povlačenje depozita iz banke. Ovo su potencijalni rizici; uticaji na banke i finansijsku stabilnost u velikoj mjeri zavise od uslova primjene date CBDC i relevantne monetarne politike (Andolfatto 2021). Međutim, u slučaju naglog povlačenja depozita iz banke, CBDC omogućava centralnoj banci da brzo preduzme ciljanije akcije kako bi sprječila ili ublažila rizike koji se javljaju. Drugi potencijalni rizik uvođenja CBDC-a je da bi u slučaju ekonomskih ili finansijskih šokova to moglo značajno pojačati njihove efekte prelivanja, a time i njihove međunarodne kombinacije. Takvi uticaji – ili njihova vjerovatnoća – uveliko zavise od prirode i uslova rada CBDC-a koji će se uvesti.

„Potential risks and negative impacts – or their likelihood – largely depend on the nature and conditions of the operation of the CBDCs to be introduced

by considerations of sustainability and environmental protection, as both printing paper money or minting coins require the use of many harmful materials and their storage, shipping and protection are expensive. This, however, does not mean that the introduction and operation of a CBDC has no costs; indeed, surveys conducted by the European Central Bank (ECB) and other central banks have found that a central bank digital currency and physical cash need to coexist in the financial market side by side for a long time.

POTENTIAL RISKS OF THE INTRODUCTION OF CBDC

The introduction of CBDC may pose risks to the stability of the monetary system at both the international and national level. The planning and preparation of its introduction should be such that its operation is regulated and that governments and the competent authorities control the monetary policy, exchange rate and financial stability, as well as the development of capital flows. Efforts should be made to ensure that the introduction of CBDC strengthens international cooperation and integration and does not lead to a digital divide. The introduction of a central bank money may impact the economic and financial stability of the country concerned. It should be ensured that the central bank money is reliable and equally available for all users.

The first potential risk from the aspect of the banking system is participants turning away from financial intermediaries and disruption of the normal chain of the financial intermediary system (disintermediation) when customers transfer their bank deposits to CBDC accounts. In this scenario banks have no choice but to pay higher interest rates if they are to

keep deposits or to raise more expensive funds and thereby reduce their profits, which will eventually increase the costs of lending or force them to reduce collaterals. Such a situation might occur if the central bank digital currency is much more reliable for users as a payment instrument, a value store or a guarantee of convertibility than private digital moneys or any other electronic money. This is why particular attention is to be paid to the banking sector, lest banks suddenly lose a large number of customers to the attraction of a very successful CBDC, lest they convert bank deposits en masse into CBDCs and lest the process of bank lending be jeopardised. This risk might be mitigated by the currently operating system of bank deposit insurance. Some of the incumbent banks may oppose the introduction of CBDC because it might increase their financing costs, reduce capital investments financed by banks and this new form of value storage, provided by the CBDC, and available for all, might make large numbers of customers quit their banks, i.e. trigger a bank panic. These are potential risks; the impacts on banks and financial stability largely depend on the conditions of the application of the given CBDC and the relevant monetary policy (Andolfatto 2021). In the case of a bank run, however, CBDC makes it possible for a central bank to quickly take more targeted action to prevent or mitigate the risks that occur. Another potential risk in the introduction of CBDC is that in the case of economic or financial shocks it might significantly amplify their spillover effects and thus their international combinations. Such impacts – or their likelihood – largely depend on the nature and conditions of the operation of the CBDCs to be introduced.

Mandeep Mann,
Viši konsultant u kompaniji
„Be shaping the future“

Da li je “cloud” tehnologija ključ za poboljšanje ESG podataka?

„ESG podaci se odnose na ekološke, društvene i upravljačke činjenice i informacije koje kompanije koriste da bi odredile ekološku efikasnost i održivost svog poslovanja

Posljednjih godina sve više se posećuje pažnja životnoj sredini, društvenoj odgovornosti i korporativnom upravljanju (eng. Environmental, Social and Governance - ESG), jer sve više kompanija teži da bude ekološki osviješćeno.

Ovo donosi svoje jedinstvene izazove jer kompanije nastoje da razumiju podatke koji su im na raspolaganju. Iako je rast zahtjeva za ESG podacima ustupio mjesto povećanju dostupnih informacija, vjerujemo da je ključno da kompanije budu u stanju da tačno dešifruju njihovo značenje kako bi se osiguralo da ESG podaci mogu da ispune svoje potrebe. U ovom radu će se raspravljati o značaju ESG podataka, problemima koji su povezani sa ESG podacima, kao i o mogućim rješenjima zasnovanim na „cloud“ tehnologiji.

ŠTA SE PODRAZUMIJEVA POD ESG PODACIMA I ZAŠTO SU VAŽNI?

ESG podaci se odnose na ekološke, društvene i upravljačke činjenice i informacije koje kompanije koriste da bi odredile ekološku efikasnost i održivost svog poslovanja. Sada je praktično nemoguće upustiti se u

bilo koji veliki posao i ne čuti za bilo kakve ESG inicijative. Sada se više ističe uticaj poslovanja kompanija na životnu sredinu, naročito zbog toga što su se očekivanja akcionara promijenila i više nisu fokusirana samo na profit. Iako su prednosti razmatranja uticaja ESG-a na kompaniju brojne, njegov značaj postaje sve očigledniji jer zakonodavstvo i raspoloženje javnosti stavljaju naglasak na prelazak na održiviji pristup poslovanju. Došlo je do velikog pomaka u pogledu investitora koji žele da rade sa kompanijama koje imaju jasno definisan ESG okvir i potrošača koji su takođe postaju skloniji da posluju sa kompanijama koje su održivije od drugih.

OGRANIČENJA ESG PODATAKA

S obzirom da je ESG relativno nov koncept koji se razvija, podaci u ovoj oblasti, kao što su podaci o korporativnim transakcijama, zaostaju za drugim ključnim oblastima poslovanja koje zavise od podataka, kao što su podaci o finansijskom tržištu u realnom vremenu. Odsustvo standardizovanog izveštavanja otežava upoređivanje podataka i saradnju kompanija zbog

Is Cloud Technology the Key To Improving ESG Data?

Mandeep Mann,
Senior Consultant,
Be Shaping the Future

There has been growing attention placed on Environmental, Social, and Governance (ESG) in recent years as more businesses look to be environmentally conscious.

This brings its own unique challenges as businesses look to understand the data at their disposal. While the growth in ESG data requirements has given way to an increase in the information available, we believe it is crucial that businesses are able to accurately decipher its meaning to ensure ESG data can fulfil its need. The importance and issues regarding ESG data, as well as possible cloud-based solutions will be discussed throughout this article.

WHAT IS MEANT BY ESG DATA AND WHY IS IT IMPORTANT?

ESG data refers to the environmental, social and governance facts and information that businesses use to determine the environmental efficacy and sustainability of their business. It is now practically impossible to venture into any large-scale business and not hear of any ESG initiatives. There is now a greater

emphasis on the environmental impact of a business's actions, especially as shareholders' expectations have shifted and are no longer focused solely on profit. While the benefits of considering the ESG impact on a company are plentiful, its importance is also becoming more apparent as legislation and public sentiment is placing an emphasis on shifting to a more sustainable approach to business. There has been a large shift on investors wanting to work with businesses that have a clearly defined ESG framework and consumers are also becoming more likely to engage with businesses who are more sustainable than others.

THE LIMITATIONS OF ESG DATA

Given that ESG is a relatively new and evolving concept, the data in this area, such as corporation transaction data lags behind other key data-dependent areas of businesses such as financial market real-time data. The absence of standardised reporting makes it difficult to compare data and for businesses to work collaboratively due to the lack of

„ESG data refers to the environmental, social and governance facts and information that businesses use to determine the environmental efficacy and sustainability of their business

„Korišćenje mogućnosti „cloud“ tehnologije može nam omogućiti da iskusimo ogromne prednosti i možda da vidimo pomak ka zelenijem, etičkijem načinu vođenja poslovanja“

nedostatka jedinstvene istine koja se utvrđuje. Osim toga, veliki dio podataka je nedosljedan, zastarjeo ili neuređen, zbog čega je sve teže odrediti ključne kompetencije o tome kako bi odlični podaci trebalo da izgledaju. Na primjer, postoje dvije glavne metode za određivanje rizika od poplava u Ujedinjenom Kraljevstvu, ali obje te mjere u znatno različitom vremenskom periodu, što znači da često imaju znatno različite rizike od poplava za isto područje. Osim toga, takođe je od vitalnog značaja da podaci o životnoj sredini, kao što su kvantitativni podaci koji se odnose na emisije gasova staklene baštne, budu tačni, potpuni i transparentni. Postojanje nedostataka u nečemu tako ključnom kao što je ovo odvraća investitore od donošenja odluka i može izazvati nemire među akcionarima ako se naporim kompanije smatraju manipulativnim.

KAKVU ULOGU TEHNOLOGIJA MOŽE IMATI U ESG PODACIMA?

Subvencionisanje ulaganja u ESG podatke moglo bi da ublaži neke od problema, međutim to bi zahtijevalo pomoći vlade ili velikih finansijskih institucija. Kako bi se ESG podaci održali na visokim standardima, modeliranje procedura podataka,

kao što se vidi u sektorima kao što su finansije i nacionalna odbrana, može pomoći u stvaranju čvršćih kriterijuma za upravljanje podacima.

Važno je da će procedure i kontrole podataka – kao i saradnja između kompanija koje rade na ostvarivanju zajedničkog cilja – u velikoj mjeri pomoći da se prikupe ESG podaci i da se o njima izvještava kako bi se stvorili kredibilniji standardi. Jedan od načina za ubrzavanje ovog procesa je korišćenje podataka u realnom vremenu u „cloud“ tehnologiji kako bi se ubrzala integracija podataka i izvještavanje. Pružanje tačnih izvještaja o emisiji ugljenika kako bi se prikazao učinak kompanije u odnosu na ESG ciljeve bi mogao da bude primjer za to. U „cloud“ tehnologiji postoji i veliki broj podataka trećih strana vezanih za održivost, uključujući vremensku prognozu, kvalitet vazduha i satelitske snimke koji mogu da pomognu kompanijama da odrede rizik klimatskih promjena, usklade se sa ESG otkrićima i pređu na obnovljive izvore energije.

Ključna prednost korišćenja „cloud“ tehnologije bila bi širenje višestrukih izvora podataka sačuvanih u modernizovanom arhitektonskom formatu. Shodno tome, to bi pomoglo da se smanji rad bez ograničenja, podstaklo bi razmjenu

znanja i pomoglo u stvaranju zlatnih izvora podataka, dok bi se fizički centri podataka premjestili u „cloud“, čime bi se smanjile emisije. Još jedna prednost korišćenja „cloud“ tehnologije bila bi povećana efikasnost za kompanije, blagovremenim pristup podacima o kojima se izvještava povećao bi transparentnost za akcionare i regulatore i omogućio kompanijama da se fokusiraju na svoje svakodnevno poslovanje. Još jednom, ovo bi pomoglo da se standardizuje upravljanje podacima i omogućilo bi dalje inovacije u ovoj oblasti.

ZAKLJUČAK

U svijetu ESG podataka koji se stalno razvija, jasno je da je potrebno još dosta da se uradi kako bi primjenjivali isti standard koji se primjenjuje na kvalitet podataka u drugim naprednijim oblastima kao što je izvještavanje o prodaji. Međutim, uz povećano angažovanje vlada i uz zajednički rad kompanija, postoje mnoge mogućnosti za iskorištavanje. Uprkos izazovima, korišćenje najsvremenije tehnologije i korišćenje mogućnosti „cloud“ tehnologije može nam omogućiti da iskusimo ogromne prednosti i možda da vidimo pomak ka zelenijem, etičkijem načinu vođenja poslovanja.

„Utilising cloud capabilities can allow us all to experience vast benefits and possibly see the shift to a greener, more ethical way of conducting business

a single truth being established. In addition, much of the data is inconsistent, out of date or patchy, making it increasingly difficult to determine core competencies of what excellent data should look like. For instance, there are two main methods for determining the risk of flooding in the UK, but both measure this over a massively different time period, which means that they often have vastly different flood risks for the same area. In addition, it's also vital that environmental data such as quantitative data relating to greenhouse gas emissions is accurate, complete and transparent. Having flaws in something as crucial as this deters investors from making decisions and can cause unrest from stakeholders if a company's efforts are deemed as greenwashing.

WHAT ROLE CAN TECHNOLOGY PLAY IN ESG DATA?

Subsidising investment into ESG data could alleviate some of the issues, however this would require assistance from the government or large financial institutions. In order to hold ESG data to a high standard, modelling the data

procedures, as seen in industries such as finance and national defence, can help create a more robust criteria for managing data.

Importantly, procedures and controls on data – as well as a collaboration between businesses working towards a common goal – will hugely aid the gathering and reporting of ESG data towards a more credible standard. One way of speeding up this process is by utilising real-time data in the cloud to accelerate data integration and reporting. An example of this could be providing accurate carbon emissions reporting to show a company's performance against ESG goals. There is also a great deal of third-party sustainability-related data in the cloud including weather, air quality and satellite imagery that can help businesses to determine climate risk, align with ESG disclosures and move to more renewable sources of energy.

A key benefit of using cloud technology would be the proliferation of having multiple data sources stored in a modernised architectural format. Consequently, it would help to reduce siloed working, encourage knowledge-sharing

and help to create golden sources for data while also moving physical data centres to the cloud, thereby reducing emissions. Another benefit of using the cloud would be the increased efficiency for businesses; having timely access to reportable data would increase transparency for stakeholders and regulators and allow businesses to focus on their day-to-day operations. Once again, this would help standardise the management of data and allow for further innovation in this field.

IN SUMMARY

In the constantly evolving world of ESG data, it is clear a lot of work needs to be done for it to be held to the same standard as the quality of data in other more advanced areas such as sales reporting. However, with an increased emphasis from governments, and businesses working together, there are many opportunities to exploit. Despite its challenges, harnessing state of the art technology and utilising cloud capabilities can allow us all to experience vast benefits and possibly see the shift to a greener, more ethical way of conducting business.

Dory Weiss, šef odjeljenja za održivost i ESG, nCino

INTERNATIONAL
Banker

Kretanje složenim ESG pejzažom do budućnosti vašeg poslovanja

Kako problemi životne sredine, društvene odgovornosti i korporativnog upravljanja (ESG) nastavljaju da privlače pažnju poslovnih lidera, sektor finansijskih usluga nastoji da preoblikuje svoj pri- stup ESG i prepozna kratkoročnu i dugoročnu poslovnu vrijednost razvoja agilnih ESG praksi.

Tradicionalno, od korporacija se očekivalo da svoje napore usmjere na finansijske rizike i mogućnosti i maksimiziranje profita akcionara. Ostale vrste rizika smatrane su sekundarnim. Tokom proteklih nekoliko decenija, međutim, razvili smo mnogo dublje razumijevanje koliko je naš svijet međusobno povezan. Kompanije su neraskidivo povezane sa širim kontekstom faktora, a ESG je akronim izbora za pokušaj upravljanja ovom većom slikom.

Kod ESG-a u igri su široki faktori koji su i složeni i dvosmisleni. Međutim, događaji kao što su pandemija COVID-19 i rat u Ukrajini nude upečatljive primjere kako se događaji vezani za zaštitu životne sredine, društvenu odgovornost i korporativno upravljanje mogu spojiti i imati snažan ekonomski uticaj na finansijske institucije. S tim u vezi, nije iznenadujuće da je interesovanje za ESG poraslo. U nedavnom Forbsovom istraživanju među rukovodiocima C-suite-a održivost je rangirana kao faktor broj jedan koji utiče na poslovnu strategiju. Zanimljivo je da se održivost

jedva registrovala kao rizik tokom prošlogodišnjeg istraživanja. Dalje u tekstu data su neka razmatranja za razvoj ESG strategije i preporuke za pokretanje ovih npora.

NEIZVJESNOST I NEPOZNATE VODE

Pojavljuje se konsenzus da ESG faktori imaju značajan uticaj na poslovanje. Ali kada je u pitanju identifikacija, mjerjenje i upravljanje tim snagama, postoji zabrinutost o tome kako da se to učini dobro. BDO je izvjestio da 64 posto članova odbora ne vjeruje da objavljivanje podataka o ESG-u njihovih kompanija pomaže investorima da donesu bolje odluke.

Rezultat je kao da pokušavate da upravljate avionom dok se konstruiše. Širom svijeta, sve veći broj nadležnih organa traži objelodanjivanje podataka ESG, ali većina kompanija je relativno u ranoj fazi razumijevanja svojih aktivnosti i izloženosti.

Novi regulatorni okvir se brzo mijenja i podijeljen je na više vladinih i nevladinih agencija, a sve predlažu različita pravila za upravljanje i mjerjenje ESG rizika. Na primjer, postoji više okvira za objelodanjivanje

Navigating a Complex ESG Landscape To Future-Proof Your Business

Dory Weiss, Head of Sustainability and ESG, nCino

As environmental, social and governance (ESG) issues continue to draw the attention of business leaders, it's time the financial-services industry reframes its approach to ESG and recognizes the short- and long-term business value of developing agile ESG practices.

Traditionally, corporations have been expected to focus their efforts on financial risks and opportunities and maximizing shareholders' profits. Other types of risks were considered secondary. Over the past few decades, however, we've developed a much deeper appreciation of how interconnected our world is. Companies are inextricably linked to a larger context of factors, and ESG is the acronym of choice for trying to manage this larger picture.

With ESG, there are broad factors at play that are both complex and ambiguous. However, events such as the COVID-19 pandemic and the war in Ukraine offer striking examples of how environmental, social and governance events can converge and have powerful economic impacts on financial institutions. In that regard, it's not surprising that interest

in ESG is exploding. In a recent Forbes survey of C-suite executives, sustainability was ranked as the number-one factor impacting business strategy. Interestingly, sustainability had barely registered as a risk during the prior year's survey. Below are some considerations for developing an ESG strategy and recommendations for mobilizing these efforts.

UNCERTAINTY AND UNCHARTED WATERS

Consensus is emerging that ESG factors have a meaningful impact on business. But when it comes to identifying, measuring and managing these forces, there is concern about how to do it well. BDO reported that 64 percent of board members don't believe that their companies' disclosures on ESG help investors make better decisions.

The result is a bit like trying to fly an airplane while it's being constructed. Across the globe, a growing number of authorities are asking for ESG disclosures, but most companies are relatively early in their efforts to understand their activities and exposures.

„Kako problemi životne sredine, društvene odgovornosti i korporativnog upravljanja (ESG) nastavljaju da privlače pažnju poslovnih lidera, sektor finansijskih usluga nastoji da preoblikuje svoj pristup“

emisije ugljen-dioksida, postoje konkurentni standardi za računovodstvo zasnovano na ugljen-dioksidu i mnoštvo vlasničkih modela ESG bodovanja koji rangiraju kompanije za institucionalne investitore. Biće potrebne godine, možda decenije, da se okvir u potpunosti uklopi u priznate standarde i najbolje prakse.

Finansijske institucije se suočavaju sa posebno zahtjevnom kontrolom jer se od njih traži da upravljaju i svojim korporativnim aktivnostima i uticajima kredita koji čine njihova portfolija.

Prema Claire Nooij iz Steward Redqueen, konsultantske kuće koja je specijalizovana za održivost i uticaj, finansijske institucije se suočavaju sa tri glavna izazova oko ESG-a:

- Moraju se da se pozabave uticajem klimatskih promjena na njihov kreditni portfolio;
- Moraju da upravljaju trenjem između postavljanja dugoročnih ciljeva vezanih za klimatske promjene u društvu koje je fokusirano na kratkoročne finansijske rezultate;
- Moraju da razviju strategije za održavanje svoje klijentele kako se ESG očekivanja povećavaju.

Razumljivo je da institucije žele da odgode akciju dok se stvari ne slegnu i postanu čvršće nakon sagledavanja ovog okvira. Ali rizici koje predstavljaju ESG pitanja su stvarni i značajni, a vremenski okvir je kratak za rješavanje problema vezanih za klimatske promjene.

OD REAKTIVNOG DO PROAKTIVNOG: RAZVOJ PRAKSI RELEVANTNIH ZA VAŠE POSLOVANJE

Finansijske institucije moraju da pronađu način da operacionalizuju svoje ESG prakse sada, što znači izgradnju prakse koja je sama po sebi agilna i podržana snažnim praksama upravljanja promjenama. Umjesto

da pokušava da pronađe sigurnost u regulatornom okruženju za koje znamo da je nesređeno, putovanje sektora počinje osiguravanjem da se institucije zasnuju na utvrđenim načinima rada:

- Naše akcije i prioriteti oko ESG-a uvijek moraju da budu utemeljeni i slijede osnovne vrijednosti našeg poslovanja.
- Naš uspjeh potvrđuje našu sposobnost da utičemo na širi svijet, tako da nikada ne možemo izgubiti fokus na pružanje izuzetnih usluga. Ne mora da postoji nikakav sukob između ciljeva izgradnje našeg poslovanja i upravljanja tim poslovima s obzirom na pitanja životne sredine, društvene odgovornosti i korporativnog upravljanja. U stvari, ovi naporib trebali da jačaju jedni druge.
- Radite šta kažete i recite šta radite. Nemojte stajati na tribinama i manipulisati, jer je konačni dokaz naših napora u našim djelima, a ne našim riječima.

Sljedeći korak je preoblikovanje funkcije ESG-a tako da ga ne vidimo kao „nešto što se dešava našim kompanijama“, već kao legitimnu priliku za jačanje i otpornost za budućnost. Umjesto da čekamo da reagujemo na regulatore, možemo preuzeti kontrolu postavljanjem osnovnih pitanja kao što su: Kako možemo da razvijamo

„Rizici koje predstavljaju ESG pitanja su stvarni i značajni, a vremenski okvir je kratak za rješavanje problema vezanih za klimatske promjene“

**TRADICIJA DUGA
PREKO 150 GODINA**

020 442 200

www.ziraatbank.me

 Ziraat Bank
Montenegro

„Sljedeći korak je preoblikovanje funkcije ESG-a tako da ga ne vidimo kao „nešto što se dešava našim kompanijama“, već kao legitimnu priliku za jačanje i otpornost za budućnost“

šire i dublje razumijevanje stvarnih rizika i prilika sa kojima se suočavamo? Kako možemo da iskoristimo ovu priliku da našu kompaniju, klijente i zajednice učinimo boljim, otpornijim i uspješnijim?

Konačno, naše napore moramo usmjeriti na pitanja koja su najvažnija za naše poslovanje, zainteresovane strane i ukupne strategije. Moramo se fokusirati na ESG faktore koji su najmaterijalni i predstavljaju najneminovnije izvore rizika i mogućnosti.

Na primjer, nCino je softverska kompanija zasnovana na „cloud“ tehnologiji, a ne industrijski proizvođač, tako da bi za ulaganje našeg vremena i energije bilo loše da se duboko zaroni u prakse odlaganja industrijskog otpada. Ali za nas je materijalno važno da razumijemo kako se predviđa da će klimatske promjene uticati na aktivnost uragana na Atlantiku jer se naše sjedište nalazi na obali. Fokusirajući se na pitanja koja su nam najbitnija, možemo osigurati da prioriteti i strategije koje smo postavili obezbeđuju značajan povraćaj investicija na mnogo načina.

MOĆ STVARANJA BOLJEG SVIJETA I BOLJIH POSLOVNHIH REZULTATA

Finansijske institucije (FI) imaju jedinstvenu poziciju da pretvore ESG u nešto moćno. Ujedinjene nacije (UN) su objavile 1987. godine „Brundtland izvještaj“, prvi veliki izvještaj o održivosti, koji je definisao izazov koji je pred nama: „Čovječanstvo ima sposobnost da razvoj učini održivim kako bi se osiguralo da zadovolji potrebe sadašnjosti bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe.“ Zajmodavci sjede na mjestu pokretača globalne ekonomije. Odgovorno ulaganje u naše zajednice treba da znači da ulažemo na načine koji poboljšavaju tu budućnost za sve čineći naše zajednice pravednijim i otpornijim.

Dakle, dok su regulatorni pritisci koji pokreću ESG za FI fokusirani na mjerjenje i upravljanje rizicima, postoji ogromna prilika da se učini još više. Povežite ideje koje su u osnovi ESG-a s načinima na koje ste već posvećeni pomaganju svojim klijentima i zajednicama da rastu i procvjetaju tako što ćete imati širi pogled na ono što pozajmljujete i kome.

Postoje značajni dokazi da činjenje dobra vodi boljim poslovnim rezultatima. Prema McKinsey:

- Na osnovu studije od 2000 primjera, ogromna većina pokazuje da su kompanije koje obraćaju pažnju na probleme ESG-a nagrađene većim prinosima na kapital, smanjenjem negativnih rizika i višim kreditnim rejtingom.
- Sedamdeset posto potrošača navodi spremnost da plate više za zeleni proizvod.
- Kompanije sa jakim praksama ESG-a uživaju u većoj produktivnosti zaposlenih povećanjem zadovoljstva poslom, povećanjem zapošljavanja i zadržavanja, te povećanjem motivacije uvođenjem svrhe.
- Osamdeset tri posto rukovodilaca C-suite i profesionalaca za investicije kaže da bi bili spremni da plate premiju od 10 procenata da bi stekli kompaniju sa pozitivnim iskustvom u pitanjima ESG-a.

ALI KAKO PREVAZIĆI IZAZOVE OKVIRA KOJI SE MIJENJA?

Bez obzira koliko je naša ESG praksa velika ili mala, svi se suočavamo sa zajedničkim izazovima. Za zajmodavce, izazov je da izgrade jake ESG prakse i da ostanu uskladijeni bez usporavanja vremena do puštanja na tržiste. Tehnološki lideri moraju da upravljaju povećanom količinom podataka i integriraju ih u postojeće radne tokove dok standardizuju i automatizuju prikupljanje

„As environmental, social and governance (ESG) issues continue to draw the attention of business leaders, it's time the financial-services industry reframes its approach

The emerging regulatory landscape changes quickly and is fractured across multiple governmental and non-governmental agencies, all proposing different rules for managing and measuring ESG risk. For instance, there are multiple disclosure frameworks for carbon emissions, competing standards for carbon-based accounting and a slew of proprietary ESG-scoring models that rank companies for institutional investors. It will take years—perhaps decades—for the landscape to fully settle into recognized standards and best practices.

Financial institutions face particularly demanding scrutiny because they are being asked to manage both their corporate activities and the impacts of the loans that comprise their portfolios. According to Claire Nooij at Steward Redqueen, a consultancy that specializes in sustainability and impact, financial institutions are facing three major challenges around ESG:

- They must address the impact of climate change on their lending portfolios;
- They must navigate the friction between setting long-term climate goals in a society that is focused on short-term financial performance;
- They must develop strategies to maintain their clientele as ESG expectations increase.

Understandably, institutions want to delay action until things settle down and become more established

after looking at this landscape. But the risks posed by ESG issues are real and significant, and the timeline is short for addressing climate issues.

FROM REACTIVE TO PROACTIVE: DEVELOPING PRACTICES RELEVANT TO YOUR BUSINESS

Financial institutions must find a way to operationalize their ESG practices now, which means building a practice that is inherently agile and backed by strong change-management practices. Rather than trying to find certainty in a regulatory landscape that we know is unsettled, the industry's journey starts by ensuring that institutions are grounding themselves in established ways of working:

- Our actions and priorities around ESG must always be grounded in and follow the core values of our business.
- Our success underwrites our ability to impact the broader world, so we can never lose focus on providing exceptional services. There doesn't have to be any conflict between the goals of building our businesses and managing those businesses with an eye to environmental, social and governance issues. In fact, these efforts should reinforce each other.
- Do what you say, and say what you do. Don't grandstand or greenwash, as the ultimate proof of our efforts is in our actions, not our words.

The next step is to reframe the mandate for ESG so

„The risks posed by ESG issues are real and significant, and the timeline is short for addressing climate issues

GET IT ON
Google Play

Vaš telefon
postaje
POS terminal.

www.hb.co.me ☎ Kontakt centar 19905

„The next step is to reframe the mandate for ESG so that we don't see it as “something that is happening to our businesses” but as a legitimate opportunity to strengthen and future-proof

that we don't see it as “something that is happening to our businesses” but as a legitimate opportunity to strengthen and future-proof. Rather than waiting to react to regulators, we can take control by asking foundational questions such as: How can we develop a broader and deeper understanding of the true risks and opportunities that face us? How can we seize this opportunity to make our company, customers and communities better, more resilient and successful?

Finally, we must focus our efforts on the issues that are most important to our businesses, stakeholders and overall strategies. We must focus on the ESG factors that are most material and represent the most imminent sources of risk and opportunity.

For example, nCino is a cloud-based software company, not an industrial manufacturer, so it would be a bad investment of our time and energy to deep-dive into industrial waste-disposal practices. But it is materially important for us to understand how climate change is forecast to impact Atlantic hurricane activity because our headquarters are located on the coast. By focusing on the issues most material to us, we can ensure that the priorities and strategies we put into place provide meaningful ROI (return on investment) in a multitude of ways.

THE POWER TO CREATE A BETTER WORLD— AND BETTER BUSINESS RESULTS

FIs (financial institutions) are uniquely positioned to turn ESG into something powerful. In 1987, the United Nations (UN) published the “Brundtland Report”, the first major report on sustainability, which defined the challenge in front of us: “[h]umanity has the ability to make development sustainable to ensure that it meets the needs of the present without

compromising the ability of future generations to meet their own needs.” Lenders sit in the driver's seat of the global economy. Responsible investment in our communities should mean that we invest in ways that improve that future for everyone by making our communities more equitable and resilient.

So, while the regulatory pressures that drive ESG for FIs are focused on measuring and managing risks, there is a massive opportunity to do even more. Connect the ideas that underlie ESG to the ways in which you are already committed to helping your customers and communities grow and flourish by taking a wider view of what you lend and to whom.

There is substantial evidence that doing good leads to better business results. According to McKinsey:

- Based on a study of 2000 examples, the overwhelming majority show that companies that pay attention to ESG concerns are rewarded with higher equity returns, a reduction in downside risk and higher credit ratings.
- Seventy percent of consumers report a willingness to pay more for a green product.
- Companies with strong ESG practices enjoy higher employee productivity by increasing job satisfaction, boosting recruiting and retention, and enhancing motivation by instilling purpose.
- Eighty-three percent of C-suite leaders and investment professionals say they'd be willing to pay a 10-percent premium to acquire a company with a positive record on ESG issues.

BUT HOW DO WE OVERCOME THE CHALLENGES OF A CHANGING LANDSCAPE?

No matter how large or small our ESG practice is, we all face common challenges. For lenders, the challenge

„Odgovorno ulaganje u naše zajednice treba da znači da ulažemo na načine koji poboljšavaju tu budućnost za sve čineći naše zajednice pravednijim i otpornijim“

ESG podataka iz različitih izvora. Timovi za rizik i ESG žele da osiguraju da je usklađenost ugrađena u cijelu organizaciju i potrebna im je jasna slika održivosti cjelokupnog portfolija.

U stvari, koliko nas se već borilo sa pitanjima kao što su:

- Kako možemo izgraditi agilnu ESG praksu koja se prilagođava okviru koji se mijenja?
- Kako možemo brzo i efikasno rukovati dodatnim potrebnim podacima?
- Kako možemo razumjeti ESG rizik kao dio holističkog razumijevanja izloženosti?
- Kako da ESG učinimo dijelom životnog ciklusa kredita, a ne skupom samostalnih alata?
- Kako možemo od svakoga učiniti ESG stručnjake i ne oslanjati se na malu grupu malih i srednjih preduzeća?

Najveći izazovi za izgradnju ESG prakse su održavanje agilnosti u odnosu na regulatorne promjene i analiza dostupnih podataka. Koji su podaci važni i koji je pravi način da ih protumačite? Kako se rizici i mogućnosti ESG pretvaraju u nešto što možemo predstaviti u finansijskim izvještajima kao prihode ili gubitke?

Zajedno radimo na ovim odgovorima, ali još ne postoji jedinstveni zlatni standard. Kako se okvir ESG nadzora brzo mijenja, biće nam potrebni odgovarajući alati za prilagođavanje. Ovi alati uključuju:

- Fleksibilan model podataka i platforma koja se može konfigurisati za prikupljanje podataka o klimatskim

promjenama i drugim ESG rizicima tokom procesa prijave.

- Sistem za upravljanje kolateralom za prikupljanje podataka specifičnih za vrste kolaterala i imovine.
- Sistem za upravljanje ugovorima koji može kreirati i pratiti ugovore specifične za ESG za specifične svrhe zajma ili sredstva.
- Sposobnost ugrađivanja ESG praksi u postojeće tokove poslova pozajmljivanja bez stvaranja novih prepreka.

Ovi alati mogu da pomognu finansijskim institucijama da budu ispred krivulje u okruženju koje se brzo mijenja i da izgrade osnovu za dugoročnu otpornost poslovanja. Oni će takođe poslužiti za unapređenje širih ciljeva koji su svojstveni rastućem prelasku na ESG, dok će naše poslovanje učiniti jačim i spremnijim za dugoročni period.

Bez obzira na to gdje se nalazite u svom ESG odgovoru, ključno je da napravite dovoljno dugo pauzu kako biste bili sigurni da možete povezati akcije sa korporativnom vizijom, a da pritom zadržite dugoročni pogled na potrebe i ciljeve organizacije. Zajednička svrha šire industrije je da pomogne klijentima da uspiju u stvaranju vrijednosti za sebe ili svoje poslovanje i na taj način poboljša kvalitet života za pojedince i zajednice.

Ulažemo u ljude i kompanije kako bi mogli da napreduju, a sredstva koja možemo da obezbijedimo duboko oblikuju naš svijet. Vrijeme je da osiguramo da radimo najbolje što možemo za naše organizacije i društvo u cjelini.

, „Responsible investment in our communities should mean that we invest in ways that improve that future for everyone by making our communities more equitable and resilient

is to build strong ESG practices and remain compliant without slowing down time-to-market. Technology leaders need to handle the increased amount of data and integrate that into existing workflows while standardizing and automating ESG data collection from different sources. Risk and ESG teams want to ensure compliance is embedded throughout the entire organization and need a clear picture of the sustainability of the overall portfolio.

In fact, how many of us have already wrestled with questions such as:

- How can we build an agile ESG practice that adapts to the changing landscape?
- How can we quickly and efficiently handle the additional data needed?
- How can we understand ESG risk as part of a holistic understanding of exposure?
- How do we make ESG a part of the credit lifecycle and not a set of standalone tools?
- How can we make everyone an ESG expert and not rely on a small group of SMBs?

The greatest challenges to building an ESG practice are maintaining agility in the face of regulatory changes and analyzing the available data. What data is important, and what is the right way to interpret it? How do ESG risks and opportunities translate into something we can represent in financial statements as revenues or losses?

Collectively, we're working towards these answers, but there isn't yet a single gold standard. As the landscape of ESG oversight changes rapidly, we'll

need the proper tools to adapt. These tools include:

- A flexible data model and configurable platform for gathering climate and other ESG risk data during the application process.
- A collateral-management system for capturing data specific to types of collateral and assets.
- A covenant-management system that can create and track ESG-specific covenants for specific loan purposes or assets.
- An ability to embed ESG practices into existing lending workflows without creating new silos.

These tools can help financial institutions get ahead of the curve in a rapidly changing environment and build a foundation for long-term resiliency for the business. They will also serve to advance the broader goals intrinsic to the rising shift to ESG while making our businesses stronger and more prepared for the long term.

No matter where you are in your ESG response, it's crucial to pause long enough to ensure you can connect actions to corporate vision while maintaining a long-term view of organizational needs and objectives. It's the broader industry's common purpose to help customers succeed in creating value for themselves or their business and to thereby improve the quality of life for individuals and communities.

We invest in people and businesses so they can flourish, and the funds we can provide profoundly shape our world; it's time to ensure we're doing the best work we can for our organizations—and society at large.

Francesco Canepa
Rojters

Banke rizikuju tužbe ako se ne drže klimatske agende

Banke su suočene sa rizikom da budu tužene ako se ne drže svojih ciljeva u vezi sa klimatskim promjenama ili pokušaju da "ozelene" svoj imidž, rekao je najviši supervizor Evropske centralne banke (ECB).

Velike banke na Wall Streetu zaprijetile su da će napustiti finansijsku alijansu izaslanika Ujedinjenih nacija za klimatske promjene Marka Carneyja jer se plaše da bi strogi zahtjevi mogli da ih izlože tužbama, objavio je Financial Times u srijedu.

Supervizor ECB-a Anneli Tuominen nije pominjala Carneyjevu glazgovsku finansijsku alijansu za postizanje nulte stope emisija gasova staklene bašte, ali je rekla da se banke suočavaju sa rizicima ako ne održe obećanja o klimatskim promjenama.

„Ako banke ne ispune ciljeve koje su najavile ili ne slijede strategiju o klimatskim promjenama koju su objavile, izlažu se sudske sporovima i reputacionim

rizicima“, rekla je Tuominen na konferenciji u Frankfurtu.

Ona je dodala da se obaveze prema međunarodnom Pariškom sporazumu o klimatskim promjenama mogu nametnuti pravnim sredstvima ako ih banke dobrovoljno ne poštaju.

Sudski procesi vezani za klimatske promjene su u porastu, navodi Mreža za ozelenjavanje finansijskog sistema. U jednom značajnom slučaju prošle godine, naftnoj kompaniji Royal Dutch Shell sud je naložio da smanji emisiju gasova staklene bašte za 45 posto do 2030. godine.

Tuominen je takođe upozorila na manipulativni zeleni marketing - ili

davanje pretjeranih i obmanjujućih tvrdnji koje ukazuju na to da upravlja životnom sredinom bez stvarne akcije.

„Banke mogu biti optužene za manipulativni zeleni marketing ako su informacije koje objelodaju obmanjujuće“, rekla je ona.

„Prijetnja od sudskega postupaka nakon te vrste marketinga mora se shvatiti ozbiljno, a banke bi trebale da vode računa da osiguraju da su informacije o njihovim održivim proizvodima tačne“.

Glazgowska finansijska alijansa za postizanje nulte stope emisija gasova staklene bašte (Glasgow Financial Alliance for Net Zero (GFANZ)),

koju je 2021. godine osnovao bivši guverner Banke Engleske Carney, predstavlja koaliciju menadžera imovine, banaka i osiguravajućih kompanija koje predstavljaju 130 biliona dolara u imovini usmjerenoj na borbu protiv klimatskih promjena.

„Banke mogu biti optužene za manipulativni zeleni marketing ako su informacije koje objelodaju obmanjujuće“

Francesco Canepa

Reuters

Banks face legal risks if they don't stick to climate goals

Banks face the risk of being sued if they don't stick to their climate goals or try "greenwashing" their image, a top European Central Bank (ECB) supervisor said on Thursday.

Major Wall Street banks have threatened to leave United Nations climate envoy Mark Carney's financial alliance because they fear its strict requirements could expose them to lawsuits, the Financial Times reported on Wednesday.

ECB supervisor Anneli Tuominen did not make any reference to Carney's Glasgow Financial Alliance to Net Zero, but said banks faced risks if they don't keep climate pledges.

"If banks do not meet the targets they have announced or follow the

climate strategy they have communicated, they expose themselves to litigation and reputational risks," Tuominen told a conference in Frankfurt.

She added that obligations under the international Paris Agreement on climate may be enforced by legal means if banks fail to respect them voluntarily.

Climate-related lawsuits are on the rise, according to the Network for Greening the Financial System. In one landmark case last year, oil major Royal Dutch Shell was ordered by a court to cut its greenhouse gas emissions by 45% by 2030.

Tuominen also warned against "greenwashing" - or making exaggerated and misleading claims that suggest a bank is a steward of the environment without real action.

"Banks can be accused of greenwashing if the information they disclose is misleading," she said. "The threat of legal cases following greenwashing must be taken seriously, and banks should take care to ensure that the information on their sustainable products is correct."

The Glasgow Financial Alliance for Net Zero (GFANZ), set up in 2021 by former Bank of England governor Carney, is a coalition of assets managers, banks and insurance firms representing \$130 trillion in assets directed toward tackling climate change.

„Banks can be accused of greenwashing if the information they disclose is misleading“

John Berrigan, generalni direktor u DG FISMA (Generalni direktorat za finansijsku stabilnost, finansijske usluge i uniju tržišta kapitala), Evropska komisija

„Otvoreno finansiranje se zasniva na našem iskustvu otvorenog bankarstva u okviru PSD2, ali značajno proširuje granice izvan tekućih računa banaka

B INTERNATIONAL
Banker

Od otvorenog bankarstva do otvorenih finansija

Postaje kliše reći da je budućnost finansija digitalna. Ali nema sumnje da je digitalna transformacija finansijskih usluga koju smo doživjeli u posljednjih nekoliko godina bila duboka. Tehnološke inovacije u finansijama daleko su od novog. Ali ulaganja u nove tehnologije značajno su porasla posljednjih godina, a tempo inovacija pokazuje malo znakova usporavanja. Klijenti sada rutinski komuniciraju sa svojim bankama koristeći mobilnu tehnologiju, što bi bilo nezamislivo čak i prije nekoliko godina. Pandemija COVID-19 je, naravno, ubrzala ovaj trend. Tehnologija može da ponudi mnogo više klijentima i kompanijama, a mi treba da prihvatimo proaktivno digitalnu transformaciju ublažavajući istovremeno potencijalne rizike.

BUDUĆNOST JE DIGITALNA

Dvije ključne inicijative u vezi sa digitalnim finansijama su otvoreno bankarstvo i otvorene finansije. Otvoreno bankarstvo je praksa omogućavanja sigurne interoperabilnosti u bankarskoj industriji omogućavajući trećim stranama pružaocima platnih usluga i drugim pružaocima finansijskih usluga pristup bankarskim transakcijama i drugim podacima koje drže banke i finansijske institucije. Evropska unija (EU) bila je jedan od pionira u oblasti otvorenog bankarstva, a ključna inicijativa u pokretanju našeg pristupa bila je revidirana Direktiva o platnim uslugama (PSD2). PSD2 je na snazi već nekoliko godina i bila je jedna od prvih regulatornih inicijativa u svijetu koja je bezbjedno otvorila podatke o računima koji se drže kod banaka i predmet je saglasnosti klijenata.

Otvoreno finansiranje se zasniva na našem iskustvu otvorenog bankarstva u okviru PSD2, ali značajno proširuje granice izvan tekućih računa banaka. Otvorene finansije će omogućiti razmjenu podataka i pristup

John Berrigan, Director-General in DG FISMA (Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union), European Commission

From Open Banking to Open Finance

It's becoming a cliché to say that the future of finance is digital. But there is no doubt that the digital transformation of financial services that we have experienced over the last few years has been profound. Technological innovation in finance is far from new. But investment in new technologies has increased substantially in recent years, and the pace of innovation shows little sign of slowing. Customers now routinely interact with their banks using mobile technology, which would have been unthinkable even a few years ago. The COVID-19 pandemic has, of course, accelerated this trend. Technology has much more to offer consumers and businesses, and we should proactively embrace digital transformation while mitigating potential risks.

THE FUTURE IS DIGITAL

Two key initiatives in relation to digital finance are open banking and open finance. Open banking is the practice of enabling secure interoperability in the banking industry by allowing third-party payment service providers and other financial-services providers to access banking transactions and other data held by banks and financial institutions. The European Union (EU) has been one of the pioneers in the field of open banking, and the key initiative in driving our approach was the revised Payment Services Directive (PSD2). The PSD2 has been in force for several years and was one of the first regulatory initiatives in the world to open up bank-held account data securely and subject to customer consent.

Open finance builds on our experience of open banking under the PSD2 but significantly expands the frontier beyond banks' current accounts. Open finance will enable data sharing and third-party access

„Open finance builds on our experience of open banking under the PSD2 but significantly expands the frontier beyond banks' current accounts

„Inicijative poput otvorenog bankarstva i otvorenih finansija mogu da znače da će se postojeće banke i druge institucije suočiti sa većom konkurencijom“

trećim stranama za širok spektar finansijskih sektora i proizvoda, u skladu sa pravilima o zaštiti podataka i potrošača. Da pozajmim naslov nedavnog članka objavljenog u Forbsu, „Otvorene finansije su ono što otvoreno bankarstvo želi da bude kada poraste“!

Primarni cilj otvorenih finansija je da se osnaže korisnici finansijskih usluga (potrošači i nefinansijske kompanije) tako da su oni odgovorni za to ko može da koristi njihove podatke. Time će se takođe podstići inovacije i obezbijediti dostupnost boljih proizvoda. Nedavno smo pokrenuli konsultacije o otvorenim finansijama i razmjeni podataka u finansijskom sektoru, kao i o reviziji PSD2, kako bismo prikupili stavove širokog spektra zainteresovanih strana. Ovo odražava želju Komisije da sasluša i korisnike finansijskih usluga i samu industriju, a ono što naučimo koristićemo za oblikovanje našeg pristupa otvorenim finansijama.

BEZBJEDAN DIGITALNI PROSTOR ZA KORISNIKE, SA JEDNAKIM USLOVIMA

Otvoreno finansiranje takođe je dio šire digitalne strategije Komisije. Čineći pravila sigurnijim i digitalno prihvatljivijim za potrošače, cilj nam je da podstaknemo odgovorne inovacije u finansijskom sektoru Evropske unije (EU), uključujući visoko inovativne digitalne start-up kompanije, uz istovremeno ublažavanje potencijalnih rizika povezanih sa zaštitom investitora, sprečavanjem pranjem novca i sajber kriminala. Upravljanje podacima je takođe u središtu naše strategije. U skladu sa širom strategijom o podacima Komisije, cilj naših politika je promovisanje

inovativnih proizvoda i usluga za dobrobit potrošača i firmi kroz veću razmjenu i ponovnu upotrebu podataka. Ključni uslov uspjeha naših politika je povjerenje potrošača: Korisnici moraju da imaju potpunu kontrolu nad načinom na koji se njihovi podaci dijele, u skladu sa vrlo visokim standardima EU o privatnosti i zaštiti podataka.

Ključne nedavne inicijative u okviru ove strategije uključuju Zakon o podacima, Zakon o upravljanju podacima i Zakon o digitalnim tržištima, koji zajedno čine jedinstven set novih pravila koja će se primjenjivati u cijeloj EU kako bi se stvorio sigurniji i otvoreniji digitalni prostor. Glavni ciljevi ovog novog skupa pravila su: (1) stvaranje horizontalnih principa za razmjenu podataka između preduzeća u ključnim ekonomskim sektorima, uključujući finansije; (2) uvesti nova pravila o upravljanju podacima, koja će podstići interoperabilnost zajedničkih evropskih prostora podataka—uključujući prostor finansijskih podataka; i (3) uspostavljanje jednakih uslova za podsticanje inovacija, rasta i konkurentnosti, kako na jedinstvenom evropskom tržištu, tako i na globalnom nivou.

Pitanje jednakih uslova je od ključne važnosti u kontekstu otvorenih finansija. Namjeravamo da slijedimo dva ključna principa kako bismo postigli ovaj cilj. Prvi je da se omogući razmjena podataka u svim smjerovima – u tom pogledu, otvorene finansije će moći da se oslove na principe jednakih uslova koji su uvedeni u strategiju Komisije o podacim. Drugi je da se obezbijedi da, koliko god je to moguće, prudencijalni tretman iste aktivnosti bude ekvivalentan. Ne želimo da

PRVA BANKA CG
OSNOVANA 1901.
ISKUSTVO ZA NOVO VRIJEME

VRHunska ŠTEDNJA 2,5% na 12 mjeseci

**Štedite u Prvoj, jer dobre odluke
se vraćaju sa kamatom!**

Ponuda važi do 31.12.2022. godine.

www.prvabankacg.com / Kontakt centar: 19891

Reprezentativni primjer Klasične štednje:

Iznos oročenog depozita: 25.000,00 EUR / Period oročenja: 12 mjeseci /
NKS: 2,50% / EKS: 2,50% / Ukupan iznos oročenog depozita: 25.625,00 EUR* /
Period: 01.11.2022. - 01.11.2023. godine

*u ukupan iznos oročenog depozita nije uračunat porez, koji za rezidente i nerezidente iznosi 15%.

Reprezentativni primjer rentne štednje:

Iznos oročenog depozita: 25.000,00 EUR / Period oročenja: 12 mjeseci /
NKS: 2,50% / EKS: 2,50% / Ukupan iznos oročenog depozita: 25.617,95 EUR* /
Period: 01.11.2022. - 01.11.2023. godine

*u ukupan iznos oročenog depozita nije uračunat porez, koji za rezidente i nerezidente iznosi 15%.

„Moramo gledati na otvoreno bankarstvo i otvorene finansije kao prirodni napredak u kojem nas digitalizacija finansijskih usluga vodi

zaštitimo postojeće ili da favorizujemo novoosnovane kompanije. Oboje bi trebalo da budu u stanju da se efikasno takmiče u korist potrošača i vitalnih tržišta.

NEMA ČEGA DA SE PLAŠITE OSIM SAMOG STRAHA?

Prelazak na otvoreno bankarstvo ponekad se smatrao igrom sa nultom sumom, u kojoj bi postojeće banke izgubile od banaka izazivača i kompanija koje se bave fintech tehnologijom (finansijskom tehnologijom). Realnost je, međutim, bila dosta nijansiranija, a isto će vjerovatno važiti i za otvorene finansije.

Tradicionalne banke i dalje zadržavaju ključnu ulogu u ekosistemu plaćanja. Oni su čuvari podataka o transakcijama svojih klijenata, a dokazi istraživanja pokazuju da banke obično uživaju visok nivo povjerenja svojih klijenata. Inicijative poput otvorenog bankarstva i otvorenih finansija mogu da znače da će se postojeće banke i druge institucije suočiti sa većom konkurenjom. No, vrijedno je zapamtiti da nove vrste izazivača trenutno ne uživaju nivoa povjerenja koji uživaju tradicionalne finansijske institucije.

Imajući to u vidu, postoje dobri razlozi za razmišljanje da banke koje su proaktivne u ovom prostoru mogu da koriste otvoreno bankarstvo, a sada i otvorene finansije, kako bi izgradile vlastite snage i na taj način pružile bogatije korisničko iskustvo, poboljšale usluge koje nude krajnjim korisnicima i možda poboljšanje njihove rezultate.

Politike otvorenog bankarstva i otvorenih finansija često se smatraju sredstvom za sticanje koristi start-up firmi i fintech kompanija osiguravajući da ovi novi igrači, koji još nisu stekli značajnu bazu klijenata, mogu dobiti podatke bitne za razvoj i pružanje njihove

usluge. Rečeno nam je da će Fintech kompanije na kraju pojesti banke za ručak. Ali dosadašnje iskustvo sa politikama otvorenog bankarstva pokazuje da su banke među glavnim korisnicima napora da se podaci o bankama učine dostupnijim.

Sticanje novih klijenata ili navođenje klijenata da premjeste svoje račune od drugih provajdera je složeno, dugotrajno i skupo za banke, baš kao i za klijente. Ali u ekosistemu otvorenog bankarstva (i, na kraju, u ekosistemu otvorenog finansiranja), banke više ne moraju da prolaze kroz troškove i napore da natjeraju klijente da prebace svoje račune na njih. Umjesto toga, banke mogu da pružaju usluge klijentima čije račune drže drugi pružaoci usluga. I klijenti imaju koristi. Oni mogu da zadrže svoje račune kod svojih postojećih pružaoca usluga ako to žele, a da i dalje mogu pristupiti uslugama na tim računima od različitih pružaoca usluga po svom izboru. Ovo se već dešava pod otvorenim bankarstvom. Banke i pružaoci platnih usluga više ne pružaju samo usluge pristupa ili iniciranja plaćanja na računima koje sami drže za klijente, već i na računima drugih konkurentnih pružaoca usluga. Proširivanje ovog na druge finansijske usluge kroz otvorene finansije je logičan sljedeći korak. To će poboljšati konkureniju i izbor, istovremeno čuvajući finansijsku stabilnost i zaštitu investitora.

Stoga, moramo gledati na otvoreno bankarstvo i otvorene finansije kao prirodni napredak u kojem nas digitalizacija finansijskih usluga vodi. Prihvatanjem promjena, banke i druge finansijske institucije mogu se uvjeriti u budućnost, doprinijeti obostrano korisnim finansijskim inovacijama u cijelom lancu vrijednosti i pružiti bogatije korisničko iskustvo.

for a wide range of financial sectors and products, in line with data-protection and consumer-protection rules. To borrow the title of a recent article in Forbes, “Open finance is what open banking wants to be when it grows up”!

The primary objective of open finance is to empower users of financial services (consumers and nonfinancial companies) by putting them in charge of who can use their data. It will also foster innovation and ensure better products are available. We recently launched consultations on open finance and data sharing in the financial sector, as well as on the PSD2 review, to gather the views of a broad range of stakeholders. This reflects the Commission’s desire to listen to both users of financial services and the industry itself, and we will use what we learn to shape our approach to open finance.

A SAFE DIGITAL SPACE FOR USERS, WITH A LEVEL PLAYING FIELD

Open finance is also part of the Commission’s wider digital strategy. By making rules safer and more digital-friendly for consumers, we aim to boost responsible innovation in the European Union’s (EU’s) financial sector, including for highly innovative digital start-ups, while mitigating potential risks related to investor protection, money laundering and cyber-crime. Data management is also at the heart of our strategy. In keeping with the Commission’s broader data strategy, the objective of our policies is to promote innovative products and services for the benefit of consumers and

firms through greater data sharing and reuse. A key condition of the success of our policies is consumer trust: Users must have full control over how their data is shared, in line with the EU’s very high standards on privacy and data protection.

Key recent initiatives under this strategy include the Data Act, the Data Governance Act and the Digital Markets Act, which together form a single set of new rules that will be applicable across the whole EU to create a safer and more open digital space. The main goals of this new set of rules are: (1) to create horizontal principles for business-to-business data sharing in key economic sectors, including finance; (2) to introduce new rules on data governance, which will encourage the interoperability of common European data spaces—including the financial data space; and (3) to establish a level playing field to foster innovation, growth and competitiveness, both in the European Single Market and globally. An open-finance framework would complement this broader framework by establishing specific rules around data sharing and reuse for the financial sector.

The issue of the level playing field is critically important in the context of open finance. We intend to follow two key principles to achieve this objective. The first is that data sharing needs to be enabled in all directions—in this respect, open finance will be able to rely on the level-playing-field principles introduced in the Commission’s data strategy. The second is to ensure that, as far as possible, the prudential treatment of the same activity is equivalent. We are not

*„Initiatives like open banking and
open finance may well mean
that incumbent banks and other
institutions will face greater
competition“*

LOVĆEN BANKA^{AD}

My Lovćen

ELEKTRONSKO BANKARSTVO

ZA FIZIČKA I PRAVNA LICA

Kontakt centar: 19 993

kontakt@lovcenbanka.me

„We need to see open banking and open finance as the natural progression of where the digitalization of financial services is taking us

seeking to protect incumbents or favour start-ups. Both should be able to compete effectively for the benefit of consumers and vibrant markets.

NOTHING TO FEAR BUT FEAR ITSELF?

The move to open banking was sometimes seen as a zero-sum game, in which incumbent banks would lose out to challenger banks and fintech (financial technology) companies. The reality, however, has been quite a bit more nuanced, and the same will likely be true of open finance.

Incumbent banks still retain a critical role in the payments ecosystem. They are the gatekeepers of their customers' transaction data, and survey evidence shows that banks typically enjoy high levels of trust from their customers. Initiatives like open banking and open finance may well mean that incumbent banks and other institutions will face greater competition. But it's worth remembering that new kinds of challengers currently don't enjoy anything like the level of trust that traditional financial institutions do.

In view of this, there are good grounds for thinking that banks that are proactive in this space can use open banking, and now open finance, to build on their own strengths, thus providing a richer customer experience, improving the services they offer to end-users and perhaps improving their bottom lines.

Open-banking and open-finance policies are often thought of as means of benefiting start-up firms and fintech companies by ensuring that these new players, which have not yet acquired significant customer bases, can obtain the data essential for the development and provision of their services. Fintech companies, we

were told, would end up eating the banks' lunch. But experience with open-banking policies to date shows that banks are among the principal beneficiaries of the push to make bank data more available.

Acquiring new customers or getting them to move their accounts from other providers is complex, time-consuming and expensive for banks, just as it is for customers. But in an open-banking ecosystem (and, eventually, in an open-finance ecosystem), banks no longer need to go through the expense and effort of getting customers to move their accounts to them. Instead, banks can provide services to customers whose accounts are held by other service providers. And customers benefit, too. They can keep their accounts with their existing service providers if they so wish while still being able to access services on those accounts from different service providers of their choosing. This is already happening under open banking. Banks and payment providers no longer provide only access or payment-initiation services on accounts they hold themselves for customers but also on accounts held by other competing service providers. Expanding this to other financial-services products through open finance is the logical next step. It will enhance competition and choice while safeguarding financial stability and investor protection.

Thus, we need to see open banking and open finance as the natural progression of where the digitalization of financial services is taking us. By embracing change, banks and other financial institutions can future-proof themselves, contribute to mutually beneficial financial innovation across the value chain and provide a richer customer experience.

Fabio Paneta

Demistifikacija digitalne valute centralne banke za velika plaćanja

Govor Fabija Panete, člana Izvršnog odbora ECB-a, na simpozijumu „Plaćanja i poravnanje hartija od vrijednosti u Evropi – danas i sutra“ čiji je domaćin bila njemačka Bundesbanka, od 26. septembra 2022.

„Cilj maloprodajnih CBDC-a je da se stvori digitalni oblik novca centralne banke koji svako može da koristi

D ozvolite mi da se prvo zahvalim njemačkoj Bundesbanci, a posebno predsjedniku Nagelu, što su me pozvali da govorim na današnjem simpozijumu.

Želio bih da iskoristim ovu priliku da razgovaram o implikacijama brzih tehnoloških promjena na naše platne sisteme. Neću se fokusirati na svakodnevne transakcije ljudi, već na infrastrukturu koja podržava nesmetano funkcionisanje i stabilnost našeg finansijskog sistema.

Plaćanja su dugo bila potcijenjen aspekt monetarnog sistema, koji pouzdano radi u pozadini i omogućava nesmetanu implementaciju politika u drugim oblastima, koje su bile u centru pažnje. Ali nalet kreativnih digitalnih inovacija sada razbija ovu percepciju.

To je najvidljivije u oblasti plaćanja malih vrijednosti. Digitalizacija finansija proširila je dostupne opcije plaćanja. Pojavili su se Fintech start-up-ovi. Velike tehnološke kompanije (BigTechs) ušle su na tržiste plaćanja, kapitalizujući mreže kojima upravljaju. Kripto univerzum je procvjetao i pukao.

Ovi poremećaji pokazuju da moramo da očuvamo – u svakom trenutku – uporište stabilnosti za monetarni i platni sistem. Očuvanje ovog uporišta je ono o čemu se bavi naš digitalni euro projekat. Želimo da obezbijedimo da novac centralne banke ostane dostupan javnosti za korišćenje svuda u eurozoni za njihove svakodnevne transakcije – ne samo u fizičkom obliku, već i u digitalnom obliku.

Ali mi takođe aktivno radimo na modernizaciji platne infrastrukture koja podstiče naš finansijski sistem. Tehnologije i preferencije se mijenjaju, a očuvanje uloge novca centralne banke kao sigurnog sredstva u srcu sistema ostaje ključno. Jača povjerenje u nesmetano funkcionisanje finansijskog sistema.

Međutim, rasprava o verziji digitalnih valuta centralne banke za velika plaćanja – veleprodajni CBDC – često je skloni zabuni. Veleprodajni CBDC se

Fabio Panetta

Demystifying wholesale central bank digital currency

Speech by Fabio Panetta, Member of the Executive Board of the ECB, at the Symposium on “Payments and Securities Settlement in Europe – today and tomorrow” hosted by the Deutsche Bundesbank

Let me first thank the Deutsche Bundesbank, and President Nagel in particular, for inviting me to speak at today's symposium.

I would like to use this opportunity to discuss the implications of rapid technological change for our payment systems. I will focus not on people's daily transactions, but on the infrastructure that underpins the smooth functioning and stability of our financial system.

Payments have long been an underestimated aspect of the monetary system, running reliably in the background and allowing the smooth implementation of policies in other areas, which took the spotlight. But a burst of creative digital innovation is now breaking this perception.

This is most visible in the area of retail payments. The digitalisation of finance has broadened the available payment options. Fintech start-ups have emerged. Big techs have entered the payments market, capitalising on the networks they operate. The crypto universe has boomed and burst.

These disruptions show that we need to preserve – at all times – an anchor of stability for the monetary and payments systems. Safeguarding this anchor is what our digital euro project is about. We want to ensure that central bank money remains available for the public to use everywhere in the euro area for their day-to-day transactions – not just in its physical form, but in digital form too.

But we are also actively working to modernise the payment infrastructure underpinning our financial system. Technologies and preferences are changing, and preserving the role of central bank money as a safe asset

„The aim of retail CBDCs is to create a digital form of central bank money that can be used by everyone

„Veleprodajni CBDC projekti odnose se na to da digitalne međubankarske transakcije, kao što su poravnanje hartija od vrijednosti i međuvalutna plaćanja, budu sigurnije i efikasnije“

uopšteno predstavlja kao nešto novo, što je omogućeno pojavom tehnologije distribuirane knjige (DLT). Ali veleprodajni CBDC postoji decenijama. I obezbijedio je efikasnu digitalnu infrastrukturu za poravnanje transakcija između banaka u novcu centralne banke.

Rasprava o veleprodajnom CBDC-u bi stoga trebalo da se fokusira na to kako se postojeće infrastrukture moraju prilagoditi razvoju tehnologije i potreba.

Danas bih želio da demistifikujem ovaj koncept veleprodajnog CBDC-a. Prvo ču da pojasmim šta je veleprodajni CBDC, a šta nije. Razgovaraču o novonastaloj potrebi da se infrastruktura za velika plaćanja prilagodi rastućim zahtjevima korisnika. A onda ču izložiti neke od tehnoloških izbora koji su pred nama.

DEFINISANJE VELEPRODAJNOG CBDC-A

Dozvolite mi da na početku razjasnim neke od čestih nesporazuma u vezi sa veleprodajnim CBDC-om.

Prvo, postoji zabuna oko pojma „veleprodajni“.

Veleprodajni CBDC se odnosi na poravnanje međubankarskih transfera i povezanih transakcija za velika plaćanja u rezervama centralne banke. Ipak, neki pogrešno tumače „veleprodajni CBDC“ kao svako plaćanje velike vrijednosti u novcu centralne banke, bez obzira na to ko vrši i prima uplatu.

Drugo, postoji široko rasprostranjena zabluda da veleprodajni CBDC još ne postoji.

Zapravo, novac centralne banke je decenijama dostupan u digitalnom obliku za veleprodajne transakcije između banaka. Ova zabluda je podstaknuta uobičajenom prepostavkom da treba da se upravlja veleprodajnim CBDC-om koristeći DLT. Ali veleprodajni CBDC nije sinonim za DLT, jer se može zasnivati na bilo kojoj digitalnoj tehnologiji. U eurozoni, Eurosistem nudi bankama mogućnost izmirenja digitalnih transakcija velikih vrijednosti putem svojih TARGET usluga koristeći centralizovanu knjigu.

Treće, veleprodajni CBDC se ponekad posmatra kao zamjena za maloprodajni CBDC.

Ali u stvarnosti oni se međusobno nadopunjaju tako što se bave različitim potrebama različitih korisnika. Na strani veleprodaje, centralne banke obezbjeđuju krajnje sredstvo plaćanja za finansijske institucije, što pomaže u smanjenju rizika u finansijskom sistemu. Što se tiče maloprodaje, pružanje javnosti vrlo zgodnih i sigurnih sredstava plaćanja pomaže da se ojača povjerenje u novac omogućavajući da se privatni oblici novca, po nominalnoj vrijednosti, konvertuju u novac centralne banke bez rizika.

Veleprodajni i maloprodajni CBDC projekti se takođe razlikuju na nekoliko načina.

Za početak, imaju vrlo različite polazišta.

Novac centralne banke tradicionalno je bio dostupan široj javnosti samo u fizičkom obliku – drugim riječima, gotovina. Cilj maloprodajnih CBDC-a je da se stvari digitalni oblik novca centralne banke koji svako može da koristi. Nasuprot tome, novac centralne banke već postoji u digitalnom obliku za veleprodajne svrhe. Veleprodajni CBDC projekti odnose se na to da digitalne međubankarske transakcije, kao što su poravnanje hartija od vrijednosti i međuvalutna plaćanja, budu sigurnije i efikasnije.

To zauzvrat znači da su različiti akteri uključeni u maloprodajne i veleprodajne CBDC projekte.

Maloprodajni CBDC projekti uključuju širok spektar zainteresovanih strana: zakonodavce, ekosistem plaćanja malih vrijednosti i šиру javnost. To je zato što je maloprodajni CBDC nov. Način na koji je dizajniran i distribuiran treba da se pažljivo razmotri kako bi se osiguralo da odgovara ciljevima javne politike i da nema neželjene efekte na finansijsko posredovanje.

U međuvremenu, rad na veleprodajnom CBDC-u uključuje uži skup zainteresovanih strana koje već danas koriste digitalnu infrastrukturu za poravnanje

„Wholesale CBDC projects are about making digital interbank transactions, such as securities settlement and cross-currency payments, safer and more efficient“

at the heart of the system remains key. It strengthens the confidence in the smooth functioning of the financial system.

The discussion on the wholesale version of central bank digital currencies – wholesale CBDC for short – is often prone to confusion, however. Wholesale CBDC is generally presented as something new, made possible by the emergence of distributed ledger technology (DLT). But wholesale CBDC has existed for decades. And it has provided efficient digital infrastructures for the settlement of transactions between banks in central bank money.

The discussion about wholesale CBDC should therefore focus on how existing infrastructures have to be adapted as technologies and needs evolve.

Today I would like to demystify this concept of wholesale CBDC. I will first clarify what wholesale CBDC is and what it is not. I will discuss the emerging need to adapt the wholesale infrastructure to evolving user demands. And then I will outline some of the technological choices that lie ahead.

DEFINING WHOLESALE CBDC

Let me start by clarifying some frequent misunderstandings about wholesale CBDC.

First, there is confusion surrounding the term “wholesale”.

Wholesale CBDC refers to the settlement of interbank transfers and related wholesale transactions in central bank reserves. But some misinterpret “wholesale CBDC” to mean any large-value payment in central bank money, regardless of who is making and receiving the payment.

Second, there is a widespread misconception that wholesale CBDC does not yet exist.

In fact, central bank money has been available in digital form for wholesale transactions between banks

for decades. This misconception is fuelled by the commonly held assumption that wholesale CBDC needs to be operated using DLT. But wholesale CBDC is not synonymous with DLT, as it can be based on any digital technology. In the euro area, the Eurosystem offers banks the possibility of settling wholesale digital transactions through its TARGET Services using a centralised ledger.

Third, wholesale CBDC is sometimes seen as a substitute for retail CBDC.

But in reality, they complement each other by addressing the different needs of different users. On the wholesale side, central banks supply the ultimate means of payment for financial institutions, which helps to reduce risks in the financial system. On the retail side, providing the public with highly convenient and secure means of payment helps to underpin confidence in money by enabling private forms of money to be converted, at par, into risk-free central bank money.

Wholesale and retail CBDC projects also differ in several ways.

To begin with, they have very different starting points.

Central bank money has traditionally only been made available to the general public in physical form – in other words, cash. The aim of retail CBDCs is to create a digital form of central bank money that can be used by everyone. In contrast, central bank money already exists in digital form for wholesale purposes. Wholesale CBDC projects are about making digital interbank transactions, such as securities settlement and cross-currency payments, safer and more efficient.

This in turn means that different actors are involved in retail and wholesale CBDC projects.

Retail CBDC projects involve a wide range of stakeholders: legislators, the retail payments ecosystem

„Nove zainteresovane strane bi i u budućnosti mogле da učestvuju u lancu poravnaja velikih vrijednosti koristeći nove tehnologije kao što je DLT“

centralne banke, kao što su banke ili centralni depozitari hartija od vrijednosti. Nove zainteresovane strane bi i u budućnosti mogle da učestvuju u lancu poravnaja velikih vrijednosti koristeći nove tehnologije kao što je DLT.

Dakle, kada centralne banke govore o veleprodajnim CBDC-ima, mi ne raspravljamo da li da ih uvedemo. Razgovaramo o tome kako da poboljšamo i modernizujemo usluge koje već danas nudimo.

MODERNIZACIJA VELEPRODAJNOG CBDC-A

Stoga bih želio da se fokusiram na naše kontinuirane napore da poboljšamo sisteme plaćanja velikih vrijednosti.

Ovi napori su neophodni kako bi učesnici na tržištu ostali uvjereni da uvijek mogu da izmire sistemski važne transakcije likvidnosti i hartija od vrijednosti velikih vrijednosti novcem centralne banke. Novac centralne banke je najsigurnije i najlikvidnije sredstvo poravnaja, pa njegovo korišćenje u ovom kontekstu pomaže u smanjenju rizika u finansijskom sistemu, čime se štiti finansijska stabilnost. Ovo, zauzvrat, čuva transmisiju monetarne politike i podržava povjerenje u jedinstvenu valutu.

U protekle dvije decenije ostvaren je značajan napredak u integraciji i modernizaciji sistema plaćanja velikih vrijednosti.

Prelazak sa nacionalnog sistema bruto poravnaja u realnom vremenu na TARGET 1999. godine, a zatim na TARGET2 2007. godine, doveo je do prve panevropske integrisane tržišne infrastrukture za veleprodajna plaćanja velikih vrednosti. To je omogućilo brzo i pouzdano poravnanje plaćanja u eurima u novcu centralne banke.

Naknadno lansiranje TARGET2-Securities harmonizovalo je usluge post-trgovine za finansijske

instrumente, čime se okončavaju složeni postupci prekograničnog poravnaja.

A 2018. godine uveli smo TARGET poravnanje instant plaćanja (TIPS), koji omogućava poravnanje instant malih plaćanja u realnom vremenu između banaka širom EU, non-stop, svakog dana u godini.

Posljednjih godina radimo na novoj konsolidovanoj TARGET platformi – kompleksnoj infrastrukturi koja bi tržištu ponudila poboljšane i modernizovane usluge. Takođe gradimo sistem upravljanja kolateralom Eurosistema kako bismo pojednostavili procese koji uključuju više jurisdikcija, posebno mobilizaciju prekograničnog kolateralala. I nastojimo da osiguramo da TARGET usluge ostanu otporne na sajber prijetnje.

Gledajući unaprijed, razmatramo kako bi mogle da se promijene potrebe korisnika naših usluga poravnaja velikih vrijednosti i da li bi nove tehnologije mogle da učine poravnanje u veleprodajnom novcu centralne banke efikasnijim i sigurnijim.

Konkretno, procjenjujemo potencijal DLT-a i stepen do kojeg bi on mogao da poboljša naše usluge.

Tržišni igrači koji su aktivni u plaćanju i poravnanju hartija od vrijednosti, kao što su banke i infrastrukture finansijskog tržišta, već eksperimentišu sa DLT-om. Naš stalni angažman sa ovim zainteresovanim stranama otkriva da mnogi od njih očekuju da će DLT doživjeti značajan prodor u finansijskoj industriji. To bi podrazumijevalo promjenu od korišćenja centralizovanih baza podataka za prenos gotovine i imovine na korišćenje decentralizovanih mreža.

Zagovornici DLT-a ističu niz prednosti, kao što je mogućnost izmirenja transakcija trenutno, non-stop, u širem spektru sredstava i sa širim spektrom učesnika, potencijalno uključujući nefinansijske korporacije. Korisnici DLT platformi takođe mogu da programiraju transakcije koje se automatski izmiruju na osnovu unapred definisanih uslova.

Zainteresovane strane očekuju da će se DLT značajno koristiti za procese post/trgovine hartijama od vrijednosti, gdje bi mogao pomoći da se smanje troškovi, vrijeme obrade i potreba za usaglašavanjem. Neki učesnici na tržištu vide potencijal za povećanje efikasnosti korišćenjem DLT-a tokom čitavog životnog ciklusa hartije od vrijednosti.

A u oblasti velikih plaćanja, zainteresovane strane na tržištu vide potencijal da DLT unaprijedi prekogranične

and the broader public. This is because retail CBDC is new. How it is designed and distributed needs to be considered very carefully to ensure that it responds to public policy objectives and does not have unintended effects on financial intermediation.

Work on wholesale CBDC, meanwhile, involves a narrower set of stakeholders that already use digital central bank settlement infrastructures today, such as banks or central securities depositories. And in the future, new stakeholders could potentially take part in the wholesale settlement chain using new technologies such as DLT.

So when central banks talk about wholesale CBDCs, we are not debating whether to introduce them. We are discussing how to improve and modernise services that we already offer today.

MODERNISING WHOLESALE CBDC

I would therefore like to focus on our continuous efforts to improve wholesale payment systems.

These efforts are necessary for market participants to remain confident that they can always settle systemically important wholesale liquidity and securities transactions with central bank money. Central bank money is the safest and most liquid settlement asset, so using it in this context helps to reduce risks in the financial system, thereby protecting financial stability. This, in turn, preserves the transmission of monetary policy and supports trust in the single currency.

Over the past two decades, significant progress has been made in integrating and modernising wholesale payment systems.

The transition from the national real-time gross settlement systems to TARGET in 1999, and then to TARGET2 in 2007, led to the first pan-European integrated market infrastructure for large-value wholesale payments. This enabled the rapid and reliable settlement of euro payments in central bank money.

The subsequent launch of TARGET2-Securities harmonised post-trade services for financial instruments, bringing an end to complex cross-border settlement procedures.

And in 2018 we introduced TARGET Instant Payment Settlement (TIPS), which allows instant retail payments to be settled in real time between banks across the EU, around the clock on every day of the year.

„New stakeholders could potentially take part in the wholesale settlement chain using new technologies such as DLT“

In recent years, we have been working on a new consolidated TARGET platform – a complex infrastructure that would offer the market enhanced and modernised services. We are also building a Eurosystem Collateral Management System to simplify processes that involve multiple jurisdictions, notably the mobilisation of cross-border collateral. And we are seeking to ensure that the TARGET Services remain resilient to cyber threats.

Looking ahead, we are considering how the needs of the users of our wholesale settlement services might change and whether new technologies could make settlement in wholesale digital central bank money more efficient and secure.

In particular, we are assessing the potential of DLT and the extent to which it could improve our services.

Market players that are active in payments and securities settlement, such as banks and financial market infrastructures, are already experimenting with DLT. Our ongoing engagement with these stakeholders reveals that many of them expect DLT to experience a significant uptake in the financial industry. This would entail a shift from using centralised databases for transferring cash and assets to using decentralised networks instead.

Proponents of DLT highlight a range of benefits, such as the possibility of settling transactions instantly, around the clock, in a wider range of assets and with a broader spectrum of participants, potentially including non-financial corporations. Users of DLT platforms could also program transactions to be settled automatically based on predefined conditions.

Stakeholders expect DLT to be used prominently for securities post-trade processes, where it could help to reduce costs, processing times and the need for reconciliation. Some market players see the potential

 US OWNED BANK

ADRIATIC BANK

SIGURNA I OD POVJERENJA

CAPITAL PLAZA, PODGORICA
ADRIATICBANK.COM

CUSTODY@ADRIATICBANK.COM
INVESTMENTS@ADRIATICBANK.COM
T +382 20 680 973
F +382 20 675 083

VAŠA USPJEŠNA INVESTICIJA, NAŠ JE POSAO
INVESTICIONO BANKARSTVO ADRIATIC BANK

for efficiency gains by using DLT along the whole lifecycle of a security.

And in the area of wholesale payments, market stakeholders see the potential for DLT to improve cross-border and cross-currency transactions, as it would overcome some of the frictions related to correspondent banking.

But experiments conducted by both private firms and central banks must still prove that DLT can offer more benefits than existing technologies.

Indeed, the potential advantages of DLT can also be obtained in other ways. Fast payment systems – such as the Eurosystem's TIPS – prove that 24/7 instant payments do not require DLT. And questions about who can access central bank money for wholesale transactions, or which types of assets should be settled against central bank money, are unrelated to the technology used. Furthermore, automated and conditional payments can also be initiated through application programming interfaces (APIs).

Notably, there are initiatives that seek to improve wholesale transactions using conventional technologies. For example, interlinking existing systems could improve the efficiency of cross-currency transactions.

Where similar objectives could be achieved both with and without DLT, the costs and merits of each option should be compared before moving in either direction.

And we need to consider the potential drawbacks of DLT.

For example, the consensus mechanisms that some DLT networks use to validate transactions are inefficient, both from an environmental point of view – as they require large amounts of energy – and in terms of transaction speed and scalability. These concerns are most evident for permissionless[9] DLTs, such as bitcoin. Some permissioned DLTs are less energy-intensive but may still compare unfavourably to centralised infrastructures. Importantly, the governance of major DLT technologies and networks is dominated by actors who are either unknown or based outside Europe, which raises concerns about strategic autonomy.

But despite the uncertainties surrounding DLT's potential, we want to be prepared for a scenario where market players adopt DLT for wholesale payments and securities settlement. We must ensure that, in such

a scenario, central bank money would still retain its role as the settlement asset for wholesale transactions.

If, for example, market players start to use DLT for securities settlement but face difficulties using TARGET Services[10], they may turn to alternatives like commercial bank money or stablecoins.

This would entail a number of risks, such as central bank money having a reduced role in settlement processes, as well as trading and liquidity becoming fragmented. The result would be payments and securities settlement becoming less safe and less efficient, which would undermine financial stability.

The use of stablecoins would magnify these risks. As we have seen in recent months, stablecoins are prone to runs. In other words, they are stable in name only. And allowing them to be fully backed with central bank money would effectively outsource the provision of central bank money to private entities, endangering monetary sovereignty.

A shift away from central bank settlement systems would also imply that authorities would lose direct access to settlement data. This could slow the speed of intervention in the event of settlement bottlenecks and impair the analysis of financial stability.

The Eurosystem is therefore exploring ways in which market participants who adopt DLT could interact with the TARGET Services to settle the euro cash leg of their transactions in central bank money.

WE ARE ANALYSING TWO OPTIONS.

The first would entail creating a bridge between market DLT platforms and central bank infrastructures. This would allow a securities transfer on a DLT platform to trigger settlement in central bank money. It is very likely that a solution that builds on the existing TARGET Services could be implemented more rapidly than a solution based entirely on DLT.

Another option would be to create a new DLT-based wholesale settlement service with DLT-based central bank money. The Eurosystem could, for instance, launch its own DLT platform for settlement in central bank money. Alternatively, we could make central bank money available on DLT platforms operated by market stakeholders, allowing both cash and assets to be transferred there.

In any event, implications for governance, settlement efficiency and liquidity management need to be

i međuvalutne transakcije, jer bi prevazišao neka od trenja vezanih za korespondentno bankarstvo.

Ali eksperimenti koje sprovode i privatne firme i centralne banke i dalje moraju da dokažu da DLT može da ponudi više koristi od postojećih tehnologija.

Zaista, potencijalne prednosti DLT-a mogu da se dobiju i na druge načine. Sistemi brzih plaćanja – kao što su TIPS Eurosistema – dokazuju da trenutna plaćanja 24/7 ne zahtijevaju DLT. A pitanja o tome ko može da pristupi novcu centralne banke za veleprodajne transakcije, ili koje vrste sredstava treba da se izmire novcem centralne banke, nisu povezana sa tehnologijom koja se koristi. Štaviše, automatska i uslovna plaćanja mogu se pokrenuti i putem interfejsa za programiranje aplikacija (API).

Konkretno, postoje inicijative koje nastoje da poboljšaju veleprodajne transakcije koristeći konvencionalne tehnologije. Na primjer, međusobno povezivanje postojećih sistema moglo bi da poboljša efikasnost međuvalutnih transakcija.

U slučajevima kada se slični ciljevi mogu postići i sa i bez DLT-a, treba uporediti troškove i prednosti svake opcije prije nego što se kreće u bilo kojem smjeru.

I moramo uzeti u obzir potencijalne nedostatke DLT-a.

Na primjer, mehanizmi konsenzusa koje neke DLT mreže koriste za potvrđivanje transakcija su neefikasni, kako sa stanovišta zaštite životne sredine – jer zahtijevaju velike količine energije – tako i u smislu brzine transakcije i skalabilnosti. Ove zabrinutosti su najočiglednije za DLT bez dozvole, kao što je bitcoin. Neki dozvoljeni DLT-ovi su manje energetski intenzivni, ali i dalje mogu biti nepovoljni u poređenju sa centralizovanim infrastrukturama. Važno je da akteri koji su ili nepoznati ili sa sjedištem izvan Europe dominiraju upravljanjem glavnih DLT tehnologija i mreža, što izaziva zabrinutost oko strateške autonomije.

Ali uprkos neizvjesnostima oko potencijala DLT-a, želimo da budemo spremni za scenario u kojem tržišni igrači usvoje DLT za veleprodajna plaćanja i poravnanje hartija od vrijednosti. Moramo da obezbijedimo da, u takvom scenariju, novac centralne banke i dalje zadrži svoju ulogu sredstva poravnanja za veleprodajne transakcije.

Ako, na primjer, tržišni igrači počnu da koriste DLT za poravnanje hartija od vrijednosti, ali se suoče sa poteškoćama u korišćenju TARGET usluga, mogu

se okrenuti alternativama poput novca komercijalne banke ili stejblkoina.

To bi povlačilo niz rizika, kao što je smanjenje uloge novca centralne banke u procesima poravnanja, kao i fragmentacija trgovine i likvidnosti. Rezultat bi bio da plaćanja i poravnanje hartija od vrijednosti postanu manje sigurni i efikasni, što bi ugrozilo finansijsku stabilnost.

Upotreba stejblkoina povećala bi ove rizike. Kao što smo vidjeli posljednjih mjeseci, stejblkoini su skloni odlivanju. Drugim riječima, stabilni su samo po imenu. A omogućavanje da budu u potpunosti podržani novcem centralne banke bi efektivno prenijelo obezbjeđivanje novca centralne banke privatnim subjektima, ugrožavajući monetarni suverenitet.

Udaljavanje od sistema poravnanja centralne banke takođe bi ukazalo na to da bi nadležni organi izgubili direktni pristup podacima o poravnanju. Ovo bi moglo da uspori brzinu intervencije u slučaju uskih grla u poravnanju i naruši analizu finansijske stabilnosti.

Eurosistem stoga istražuje načine na koje bi učesnici na tržištu koji usvoje DLT mogli da stupe u interakciju sa TARGET uslugama kako bi podmirili dio gotovine u evrima svojih transakcija u novcu centralne banke.

ANALIZIRAMO DVJE OPCIJE

Prva bi podrazumijevala stvaranje mosta između tržišnih DLT platformi i infrastrukture centralne banke. Ovo bi omogućilo transfer hartija od vrijednosti na DLT platformu za pokretanje poravnanja u novcu centralne banke. Vrlo je vjerovatno da bi rješenje koje se zasniva na postojećim TARGET uslugama moglo da bude implementirano brže od rješenja koje se u potpunosti zasniva na DLT-u.

Druga opcija bi bila kreiranje nove usluge veleprodajnog poravnanja zasnovane na DLT-u novcem centralne banke baziranom na DLT-u. Eurosistem bi, na primjer, mogao da pokrene sopstvenu DLT platformu za poravnanje u novcu centralne banke. Alternativno, mogli bismo da stavimo novac centralne banke na raspolaganje na DLT platformama kojima upravljaju tržišne zainteresovane strane, omogućavajući transfer novca i imovine tamo.

U svakom slučaju, implikacije na upravljanje, efikasnost poravnanja i upravljanje likvidnošću treba pažljivo procijeniti. A prikladnost bilo koje od ovih opcija zavisiće od toga koji slučajevi upotrebe prevladavaju

carefully assessed. And the suitability of any of these options would depend on which use cases prevail in the market and whether or not the market consolidates around a limited number of DLT platforms.

CONCLUSION

The Eurosystem is committed to providing settlement in central bank money for wholesale transactions through infrastructures that are fit for purpose.

Our role is to provide state-of-the-art infrastructures as a basis for private actors to develop their innovative services. These infrastructures can act as a catalyst for innovation within Europe and beyond.

We are analysing whether new technologies for settling wholesale transactions could help us continue to play this role effectively.

But regardless of the technology used by market participants for their wholesale payments and securities transactions, our goal will always be the same: ensuring that central bank money remains the anchor of stability of the monetary system.

Distributed ledger technology (DLT) refers to a family of technologies aiming to solve the problem of reaching a consensus between participating entities, which is required for validating data and updating the distributed ledger, without relying on central coordination.

Central bank reserves are liabilities of the central bank owned by commercial banks. They are the most liquid and risk-free asset available in the financial system.

The TARGET Services offered by the ECB and the national central banks include TARGET2 for wholesale payments, TARGET2-Securities (T2S) for securities settlement, and TARGET Instant Payment Settlement (TIPS) for instant payments.

Panetta, F. (2021), “Central bank digital currencies: a monetary anchor for digital innovation”, speech at the Elcano Royal Institute, Madrid, 5 November.

Principle 9 of the Principles for financial market infrastructures, issued by the Committee on Payments and Market Infrastructures and the Technical Committee of the International Organization of Securities Commissions states that “a financial market infrastructure should conduct its money settlements in central bank money, where practical and available”.

Post-trade services are the activities (clearing, settlement, custody, asset servicing and reporting) that

„Our role is to provide state-of-the-art infrastructures as a basis for private actors to develop their innovative services

take place once a trade has been realised, in order to transfer the ownership of the security from the buyer to the seller against the corresponding payment.

APIs offer a standardised way to communicate between different software services.

The BIS’s Committee on Payment and Settlement Systems has developed frameworks for interlinking payment systems as part of the G20 cross-border payments programme, covering links between wholesale payment systems, as well as links between fast retail payment systems. As regards the latter, within the Eurosystem the Banca d’Italia has experimented with cross-currency settlement by interlinking TIPS with systems that settle foreign currencies.

In permissionless DLTs, transactions between participants in the scheme are validated by solving cryptographic algorithms without the intervention of a central agent in charge of managing the scheme.

For instance if they cannot smoothly initiate the corresponding cash transfer in the TARGET Services and settle in delivery-versus-payment mode (a securities settlement mechanism which links a securities transfer and a funds transfer in such a way as to ensure that delivery occurs if – and only if – the corresponding payment occurs).

Panetta, F. (2020), “The two sides of the (stable) coin”, speech at Il Salone dei Pagamenti, 4 November.

Deutsche Bundesbank (Trigger Solution) and Banca d’Italia (TIPS Hash-Link) have experimented with this approach.

Banque de France has conducted a number of experiments based on this approach.

This platform could be linked to other market DLT platforms where securities or other assets are recorded and transferred, or it could be a platform for both cash and securities – in effect a DLT equivalent of T2S.

„Naša uloga je da obezbijedimo najsavremeniju infrastrukturu kao osnovu za privatne aktere da razviju svoje inovativne usluge

na tržištu i da li se tržište konsoliduje oko ograničenog broja DLT platformi.

ZAKLJUČAK

Eurosistem je posvećen obezbjeđivanju poravnjanja u novcu centralne banke za transakcije velikih vrijednosti kroz infrastrukturu koja je primjerena svrsi.

Naša uloga je da obezbijedimo najsavremeniju infrastrukturu kao osnovu za privatne aktere da razviju svoje inovativne usluge. Ove infrastrukture mogu djelovati kao katalizator za inovacije unutar Evrope i šire.

Analiziramo da li bi nove tehnologije za poravnanje veleprodajnih transakcija mogle da nam pomognu da nastavimo efikasno da igramo ovu ulogu.

Ali bez obzira na tehnologiju koju učesnici na tržištu koriste za svoja plaćanja velikih vrijednosti i transakcije hartijama od vrijednosti, naš cilj će uvijek biti isti: osigurati da novac centralne banke ostane uporiše stabilnosti monetarnog sistema.

Tehnologija distribuirane knjige (DLT) se odnosi na familiju tehnologija koje imaju za cilj rješavanje problema postizanja konsenzusa između subjekata učesnika, što je potrebno za validaciju podataka i ažuriranje distribuirane knjige, bez oslanjanja na centralnu koordinaciju.

Rezerve centralne banke su obaveze centralne banke u vlasništvu komercijalnih banaka. One su najlikvidnija i najnerizičnija imovina dostupna u finansijskom sistemu.

TARGET usluge koje nude ECB i nacionalne centralne banke uključuju TARGET2 za velika plaćanja, TARGET2-Securities (T2S) za poravnanje hartija od vrijednosti i TARGET poravnjanja za instant plaćanja (TIPS).

Panetta, F. (2021), "Digitalne valute centralne banke: monetarno sidro za digitalne inovacije", govor na

Kraljevskom institutu Elcano, Madrid, 5. novembra.

Princip 9 Principa infrastrukture finansijskog tržišta, koju su izdali Komisija za plaćanja i tržišnu infrastrukturu i Tehnička komisija Međunarodne organizacije komisija za hartije od vrijednosti, navodi da „infrastruktura finansijskog tržišta treba da obavlja svoja poravnjanja novca u novcu centralne banke, gde je to praktično i dostupno“.

Usluge post-trgovine su aktivnosti (kliring, poravnanje, kastodi, servisiranje imovine i izvještavanje) koje se odvijaju nakon što je trgovina realizovana, kako bi se vlasništvo hartija od vrijednosti prenijelo sa kupca na prodavca uz odgovarajuću uplatu.

API-ji nude standardizovani način komunikacije između različitih softverskih usluga.

Komitet BIS-a za platne sisteme i sisteme poravnjanja razvio je okvire za međusobno povezivanje platnih sistema kao dio programa za prekogranična plaćanja G20, koji pokrivaju veze između sistema plaćanja na veliko, kao i veze između sistema instant maloprodajnog plaćanja. Što se poslednjeg tiče, u okviru Eurosistema Banca d'Italia je eksperimentisala sa međuvalutnim poravnanjem povezujući TIPS sa sistemima koji se bave stranim valutama.

U DLT *bez dozvole*, transakcije između učesnika u šemi se validuju rješavanjem kriptografskih algoritama bez intervencije centralnog agenta zaduženog za upravljanje šemom.

Na primjer, ako ne mogu da pokrenu nesmetano odgovarajući gotovinski transfer u TARGET uslugama i poravnaju se u načinu isporuke u odnosu na plaćanja (mehanizam poravnjanja hartija od vrijednosti koji povezuje prenos hartija od vrijednosti i prenos sredstava na takav način da osigura da se isporuka dogodi ako – i samo ako – dođe do odgovarajućeg plaćanja).

Panetta, F. (2020), "Dvije strane stejblkoina", govor u Il Salone dei Pagamenti, 4. novembra.

Deutsche Bundesbank (Trigger Solution) i Banca d'Italia (TIPS Hash-Link) su eksperimentisale sa ovim pristupom.

Banque de France je sprovela niz eksperimenata zasnovanih na ovom pristupu.

Ova platforma bi mogla da bude povezana sa drugim tržišnim DLT platformama gdje se bilježe i prenose hartije od vrijednosti ili druga imovina, ili može da bude platforma za gotovinu i hartije od vrijednosti – u stvari, DLT ekvivalent T2S.

CKB klik keš kredit

- DO 25.000 EURA
- BEZ PROVIZIJE
DO KRAJA GODINE

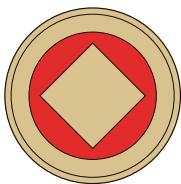
Do 25.000 eura bez žiranata, sa rokom otplate do 6 godina

Apliciraj online na www.ckb.me – najpovoljniji uslovi
i odobrenje uz samo jedan dolazak u filijalu!

Bez provizije za obradu kredita do 31. 12. 2022.

Dodatne informacije: www.ckb.me | CKB Contact Center 19894

Reprezentativni primjer: Za iznos kredita od 25.000 eura sa rokom otplate 6 godina, nominalna kamatna stopa (NKS) iznosi 6,89%, dok efektivna kamatna stopa (EKS) iznosi 7,12%. U obračun ukupnog duga i EKS-a su uključeni troškovi kamate za cijeli period u iznosu od 5.594,50 eura, trošak 1 mjenice (2 eura) i trošak upita u Regulatorni biro (3 eura). Ukupan iznos koji klijent treba da plati je 30.594,50 eura, dok mjesecna rata iznosi 424,92 eura. Reprezentativni primjer je iskazan na primjeru obračuna od 24. 8. 2022. godine.

UDRUŽENJE BANAKA

CRNE GORE

ASSOCIATION OF

MONTENEGRIN BANKS

UDRUŽENI
OKO ZAJEDNIČKOG
CILJA

Addiko Bank AD Podgorica

Adriatic bank

Crnogorska komercijalna banka AD Podgorica

Erste Bank AD Podgorica

Hipotekarna Banka AD Podgorica

Lovćen banka AD

NLB Banka

Prva banka Crne Gore 1901.

Universal Capital Bank

Zapad Banka AD Podgorica

Ziraat Bank